

Българин

БРОЙ 6 | 2013 ЦЕНА - 30 кč

10 години Дни на българската култура в Прага

Коледа в Прага

Теодора Димова в Чехия

Патриархът на българския театър

Разкази от Деян Енев, Людмил Тодоров, Златна Костова и Стефан Кисъов

„Разрушаване на паметника“ на Евтим Евтимов

Срещание „Възраждане“ – февруари – май 2014

Дом на националните общности „Воцелова“ 3, Прага 2

Пътър свят

**Венециански
карнавал**
Маски от Емилия
Карлович
16 февруари
2014 г.
от 18 часа –
изложбена зала

„Амфипарнас“

Мадригална комедия от Орацио Веки (1597 г.)
Участва Камерен вокален състав „Виктория Инструменталисти“ с копия
на оригинални ренесансови инструменти • Художествен ръководител –
Виктория Дедечкова • Танцов състав „Ен Гарде“ • Маски – Емилия Карлович
23 февруари от 18 часа, изложбена и конферентна зала

日本

В Страната на изгряващото слънце
Япония – далечна и близка
5 май 2014 г. от 18 часа, изложбена и конферентна зала

Клуб „Възраждане“

Баба Марта в Прага
1 март 2014 г. от 14 часа

Великден
20 април 2014 г. от 14 часа

Най-щедрият дарител

„Милостта – тя надвишава злото“

За първи път го видях по телевизията. Седеше пред „Александър Невски“ и събираше милостиня. Не изглеждаше като действителен, а като излязъл от онези приказки, които вече позабравихме и които си разказваме само по Коледа. Беше превит старец, протегнал ръка за милостиня. На себе си имаше някакви опърпани дрехи, на краката – цървули. За минувачите изглеждаше като просяк и те му подхвърляха по някоя стотинка. Той им се кланяше и ги благославяше. Разбрах, че всеки ден изминавал по десет километра от родното си село Байлово до София, за да събира пари за българските църкви. Заставал с пластмасова чаша пред храм-паметника „Александър Невски“ или църквата „Свети Седмочисленици“ и събирал стотинка по стотинка. Почти никой не му обръщал особено внимание, докато по време на снимките на филм за църквата „Александър Невски“ журналистите не откриват, че най-щедрот дарение от частно лице в размер на 35 700 лв. е направено от дядо Добри. Той просто казал на служителя в храма: „Ела да ти дам пари за църквата“.

Това не е единственото дарение, което прави Светецът от Байлово, както мнозина го наричат. Той дава средства за ремонт на църквата в Калофер, дарява 10 000 лв. за църквата „Св.св. Кирил и Методий“ в родното си село, 25 000 лв. за реставрация на Елешнишкия манастир

и църквата на село Горно Камарци, помага финансово на дом за сираци. Едва ли ще научим за всичките дарения, които е правил. Той не обича да говори за това. Казва, че някога е сторил голям грях. Никой не знае какъв. Изкупление ли е това? Страх от Страшния съд или страх за българската духовност? Дядо Добри живее в малка пристройка към църквата „Св.св. Кирил и Методий“, изхранва се със скромната си пенсия. Не проси, за да се облагодетелства. Той е човек, който за разлика от много от нас, има ясна мисия – да помага на българските църкви. И след като дарява всичките си имоти, започва да иска милостиня, за бъдат и пребъдат православните ни храмове, които са в окаяно състояние. „Събираме от хората пари и градиме черкви и манастири, подновяваме изпадналите такива, които имат нужда от въздигане...“

Някои са се погрижили да му направят сайт и фейсбук страница, други ги нападат, че едва ли не пишат от името на дядо Добри, който не се е докосвал до компютър, трети коментират от „висотата“ на положението си: „Как точно презря материалното този ЧОВЕК (на илюстрацията), когато освен дух е и материя? Да

събираме пари за храм чрез просяки ми се вижда тъпо. По-достойно ми се вижда от спечеленото да дарим, ама да се възторгваме от просяк?“ Колко хора, които печелят добре, дават средства за разрушените ни храмове, след като дядо Добри е най-щедрият дарител? Дал всичките си имоти на църквата, той продължава да й помага с каквото може. „Моето е милостиня, не е просяк“, казва дядо Добри. Най-щедрият дарител на българските православни храмове е дал над 80 000 лв., които включват както лични средства, така и пари, събрани от милостиня. Не зная в мислите на колко хора е, но аз често си спомням да него – за онази блага усмивка и светъл поглед, дошли сякаш от друг свят. За това как целува ръката на едно дете. За думите му: „Милостта – тя надвишава злото“.

Мария Захариева

Съдържание:

Българската общност 4–16

10 години Дни на българската култура | Издателска къща „Персей“ гостува в Прага | Романът „Адриана“ на чешки език | Среща с автограф | Бароков концерт в църквата „Св. Анежка Чешка“ | Коледен концерт в Рудолфинум | Коледа в Българското неделно училище | Коледни импресии | Вечери на пътешественика | Детски конкурс „Многоезичието е богатство“

Накратко 17–18

Култура 19–31

На корицата: Коледен концерт в рамките на Дните на българската култура с участието на Константин Ян, Ян Костелански, Игор Ян, Светлана Янова, Маркета Панска и Дана Пенкава – Рудолфинум, 17 декември 2013 г.

Снимка: Мария Захариева.

Как се пише хайку | In memoriam | Пет истории на Златна Костова | 1997 година | „Разрушаване на паметника“

Интересно 32–33

Пернишката крепост „Кракра“

Българо-чешки връзки 34

Срещата на Владимир Сис с проф. Васил Златарски в Прага

Годишници 35–37

Симеон Щерев на 70 години | Патриархът на българския театър

10 години Дни на българската култура в Прага

Валя Балканска, Иво Папазов, Теодосий Спасов, Стоян Янкулов, Елица Тодорова, Петър Ралчев, Петър Янев, Валери Димчев, Десислава Димчева, Божана Апостолова, Маргарита Петкова, Людмил Тодоров, Деян Енев и много други са гости на сдружение „Възраждане“ в рамките на Дните на българската култура в Прага.

Стоян Янкулов и Петър Ралчев

Иво Папазов

Филип Зайков

За десета поредна година широка-та общественост в чешката столица имаше възможността да се докосне до българската култура. Дните на българската култура се организират ежегодно от 2004 г. от сдружение „Възраждане“ с финансовата подкрепа на Министерството на културата на Чешката република и на Пражкото кметство. Меропри-

ятията са изключително разнообразни – откриване на изложби, провеждане на концерти и лекции, прожекция на филми, литературни срещи, както и срещи с известни музиканти и режисьори. Статии за тези събития са публикувани както в чешките, така и в българските медии.

Теодосий Спасов

ЛИТУРАТУРНИ ВЕЧЕРИ В ДОМА НА НАЦИОНАЛНИТЕ ОБЩНОСТИ
Срещи с поети, писатели, журналисти и издатели: Божана Апостолова,

Ивайло Диманов, Маргарита Петкова, Деян Енев, Людмил Тодоров, Златна Костова, Стефан Кисьов, Леда Аврамова и др

СРЕЩИ С ИЗДАТЕЛИ:

- Божана Апостолова – „Жанет 45“, 2009 г.
- Пламен Тотев – „Персеус“, 2013 г.

ФОЛКЛОРНИ КОНЦЕРТИ С УЧАСТИЕТО НА:

- Валя Балканска и Петър Янев, 5.12.2007;
- Теодосий Спасов, 27.11.2008 г.;
- Иво Папазов, Стоян Янкулов, Петър Ралчев и Георги Янев – 9.5.2006 г.;
- Стоян Янкулов и Елица Тодорова – 5.11.2006 г.;

- Петър Ралчев и Георги Янев – 23.11.2005 г.;
- Валери Димчев и Десислава Димчева – 24.11.2011

ОПЕРНИ И КОЛЕДНИ КОНЦЕРТИ В РУДОЛФИNUM И В МУЗИКАЛНАТА АКАДЕМИЯ:

- Концерт в памет на Николай Гяуров, 14.11.2004 г.
- Концерт в памет на Гена Димитрова, 12.12.2005 г.
- Коледни концерти в Суковата зала на Рудолфинума и в Зала „Мартину“ на Музикалната академия.

Коледните концерти се провеждат ежегодно от декември 2004 г. в най-известните камерни зали в Прага – Суковата зала на Рудолфинум и зала „Мартину“ в Музикалната академия.

Те имат своите почитатели не само сред българската общност в Прага, но и сред широката чешка общност и другите национални общности.

ФИЛМОВИ ВЕЧЕРИ:

- Среща с български режисьори, живеещи в Прага – Константин Карагеоргиев, Светлана Лазарова, Асен Шопов 26.10.2004 г.
- Среща с режисьора Людмил Тодоров и прожекция на филма му „Миграцията на паламуда“, 28.11.2012
- Прожекция на филма „Осъдени души“ 9.12.2009

ФЕТИВАЛИ:

Фестивалът „Аз съм българче“ се

Любомира Попова

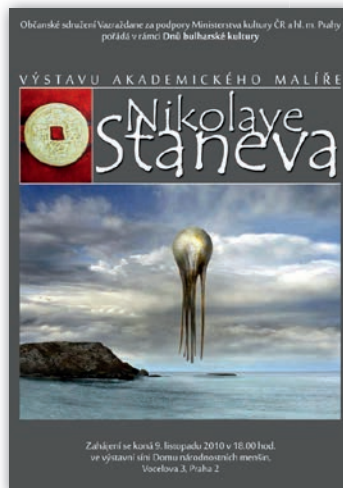
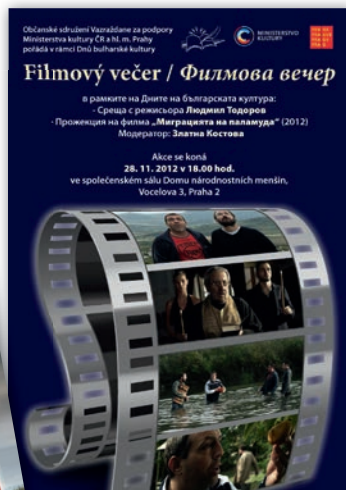
Дана Пенкава

Филип Зайков

Теодосий Спасов, Пейо Пеев и Петър Миланов

проведе съвместно с Асоциация Т.А.Н.Г.Р.А.– Мадрид на 15 и 16 ноември 2013. г. Той се осъществи с участието на Фондация „13 века България“ и представители на Министерството на образованието и науката и на Държавната агенция за българите в чужбина. В него се включиха българи от Испания, Унгария, Холандия, Германия и Чехия.

ИЗЛОЖБИ:

- Салон на български художници, живеещи и творещи в Чехия – ноември 2004 г.
- Изложби на пудожниците Стоян Генчев, Николай Станев, Бистра Бакалова, Николай Златев – 2007–2009 г.
- „Владимир Сис и България“– 1.12.2011 г.
- „Река на толерантността“ –15.11.2013 г.Фондация „13 века България“

ДНИТЕ НА БЪЛГАРСКАТА КУЛТУРА И БЪЛГАРСКОТО СРЕДНО ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНО УЧИЛИЩЕ „Д-Р ПЕТЪР БЕРОН“

В първото издание на Дните на българската култура учениците от Българското училище в Прага вземат участие във фолклорната вечер в театъра „Na prádle“, която се провежда на 23 октомври 2004 г. заедно с фолклорните състави „Китка“ и „Пирин“ от Бърно. Вокална група „Лира“ към училището под диригентството на Антоанета Добрева изпълнява две шопски и две родопски народни песни. Следващите инициативи са свързани със срещи на гостуващите на сдружение „Възраждане“ в рамките на

Дните на българската култура писатели, поети, журналисти, издатели и музиканти в БСОУ „Д-р Петър Берон“. Те се осъществяват благодарение на тогавашния директор Еленко Начев, който отворя широко вратите на училището за културни прояви. Първият гост е известната издателка и поетеса Божана Апостолова, която гостува на училището през декември 2009 г. Писателят, журналистът и бардът Ивайло Диманов се среща с учителите и учениците на 26 ноември 2010 г. На 7 ноември 2011 г. те имат възможност да се докоснат до творчеството на известната поетеса Маргарита Петкова, която е представена от журналистката от БТА Леда Аврамова. Възпитаниците на училището подготвят поетичен рецитал, включващ стихове на Маргарита Петкова и Ивайло Диманов. На 24.11.2011 г.се провежда среща-концерт с музикантите Валери Димчев – тамбура и Десислава Димчева – народно пеене. В него участва и вокална група „Лира“. На 26 ноември 2012 г. учениците се запознават с режисьора и писателя Людмил Тодоров и с преводачката Златна Костова , а на 3 декември 2012 г. – с писателя Деян Енев.

Мария Захариева

Валери Димчев, Десислава Димчева и Еленко Начев

Маргарита Петкова, Леда Аврамова и Еленко Начев

Снежана Таскова и Деян Енев

Снимки: архив на сдружение „Възраждане“

Издателска къща „Персей“ гостува в Прага

Пламен Тотев

На 18 декември в Галерията на Дома на националните общности в Прага се проведе литературна вечер с Пламен Тотев – управител на издателска къща „Персей“. Тя бе организирана от сдружение „Възраждане“ в рамките на Дните на българската култура. Издателска къща „Персей“ е специализирана в издаването на българска класическа и съвременна литература, помагала по български език и литература, треводна художествена литература и историческа проза. По време на срещата Пламен Тотев представи мемоарната книга на Евтим Евтимов „Разрушаване на паметника“, с която по-подробно запазваме читателите в настоящия брой на списа-

ние „Българи“ в рубриката „Култура“. Издателят запазва присъстващите и с най-търсените книги на издателство „Персей“ по време на 41 Международен панаир на книгата, провел се от 10 до 15 декември в София – разтърсващия трилър „Конспирацията Караваджо“ на Уолтър Елис, документалната биография „Борджиите“ на Александър Дюма, безсмъртната класика на Винсенте Бласко Ибанес „Четиримата конници на Апокалипсиса“ – един от най-превежданите и издавани испаноезични романи в световен мащаб и с новия роман на Том Егеланд „Заветът на Нострадамус“.

Мария Захариева

„КОНСПИРАЦИЯТА КАРАВАДЖО“

– преди 400 години художникът Караваджо рисува картината си „Завляването на Христос“. Освен Иисус, ключови в нея са фигурите на Юда (изобразен с плешивина, наподобяваща кардиналска шапчица, и недоразвити пръсти на лявата си ръка), бягащ ученик на Христос в единия край на картината, а в другия – мъж с фенер, осветяващ всичките фигури.

Картината се оказва не просто интерпретация на религиозен сюжет, а много повече – ключ към събития, реално ставащи днес и от които зависи дали Европа ще бъде същата, каквато я познаваме.

„БОРДЖИИТЕ“

е документална биография на прочутия род, оставил кървава следа в световната история. Александър Дюма е един от първите изследователи, които проучват документалните извори и написват исторически труд върху Борджиите. Той се концентрира върху периода 1492 – 1507 г. – от възкачването на Александър VI на Светия престол до смъртта на Чезаре Борджия. Тези 15 години са достатъчни Борджиите

да извършат всевъзможни престъпления, разврат и кръвосмешение помежду им. Те убиват не само неудобните им кардинали и аристократи, но и най-заможните, за да им отнемат богатствата. Александър VI е ловък държавник, но не по-малко умел отровител. Чезаре е смел воин и дипломат, но за да задоволи страстите си, отвлеча девойки и момчета, които след това са хвърляни в Тибър. Лукреция е фаталната жена на Ренесанса, любовница едновременно на баща си и братята си, но и средство за завладяване на нови територии и затова папата я жени и развежда многократно.

„ЧЕТИРИМАТА КОННИЦИ НА АПОКАЛИПСИСА“

– зловещите фигури на четиримата конници на Апокалипсиса присъстват в представите на модерната цивилизация не само с библейските си характеристики (според Откровение на св. Йоан появата им вещае края на света), а и със символичния образ, създаден от испанския писател Висенте Бласко Ибанес в този му роман. Веднага след първото му издание той е преведен на всички големи световни езици, а Холивуд

няколкократно го претворява на екрана с едни от най-големите си звезди. Влиянието на романа на Бласко Ибанес не подминава и България. Димитър Димов е под силното му въздействие („Осъдени души“, „Тютюн“). Литературните изследователи нареждат „Четиримата конници на Апокалипсиса“ сред най-добрите книги с пацифистка насоченост.

„ЗАВЕТЪТ НА НОСТРАДАМУС“

е новият роман на Том Егеланд, авторът на „Евангелието на Луцифер“, „Пазителите на завета“ и „Краят на кръга“. В „Краят на кръга“ (2001) са същият сюжет и същите герои като в публикувания две години по-късно бестселър на Дан Браун „Шифърът на Леонардо“ (2003). Действието на най-новите романи на Том Егеланд и Дан Браун също се развива на едно и също място – във Флоренция. Разликата е, че герой на първия е Нострадамус, а на втория – Данте. Зад всяка от книгите на Том Егеланд има големи проучвания на архиви и исторически източници. Книгата бе завършена и публикувана през 2012 г., а сега излиза в превод на български.

Книгите „Конспирацията Караваджо“, „Борджиите“, „Четиримата конници на Апокалипсиса“, „Заветът на Нострадамус“ и много други можете да си поръчате на balgari@atlas.cz.

Романът „Адриана“ на чешки език

На 5 декември в библиотека „Вацлав Хавел“ в Прага се състоя премиерата на чешкото издание на романа „Адриана“ от Теодора Димова. Представянето на новоизлязлата книга бе организирано от Библиотека „Вацлав Хавел“, Българския културен институт и издателство „Петър Щенгл“. В представянето на романа взеха участие Марцел Черни от Славянския институт, Ивана Сръбкова – редактор на българската секция в електронния портал iLiteratura.cz, преводачът Давид Бернщайн, Божана Нишева – лектор по български в Карловия университет и Добромир Григоров от БКИ.

Т. Димова раздава автографи в библиотека „Вацлав Хавел“

Марцел Черни запозна присъстващите с творчеството на писателката. Той се спря по-подробно на романа й „Адриана“, засегна темата за интелектуалното бащинство и подчерта, че пишейки „Адриана“ като продължение

на недовършения роман на Димитър Димов, Теодора Димова отново преживява духовна близост със своя баща. Той говори за основните сюжетни линии, както и за критичния поглед на авторката върху българското посттоталитарно общество. Ивана Сръбкова каза, че читателите в електронния портал iLiteratura.cz са имали възможност да се запознаят с авторката на „Майките“ и „Адриана“ и че Славянската библиотека разполага с българските издания на романите. Преводачът на книгата Давид Бернщайн сподели, че си е купил романа на Теодора Димова през 2007 г. в България и той толкова го е завладял, че за да може да го „сподели“ с баба си, го е превел на чешки без да предполага, че книгата ще бъде издадена. Теодора Димова благодари на всички, които имат заслуги романът „Адриана“ да излезе на чешки език и по-специално на Министерството на културата на България..

Теодора Димова и Дана Хронкова

„За мен написването на тази книга беше едно истинско приключение. Много пъти съм чела недовършения роман на баща ми и веднага след като приключих работата си върху романа „Майките“, реших да довърша романа на баща си. Изведнъж започнах да се питам какво се случва с тези герои. Непременно трябваше да разбера какво става с главната героиня Адриана и започнах да пиша, без да имам ясен план. От една страна смятах, че е проява на дързост да посягам към романа на баща си и към неговата героиня, но от друга страна не можех да не пиша и романът се появи“, каза писателката.

„Баща ми почина, когато бях на пет години и тази загуба не може да бъде наваксана. Именно когато пишех „Адриана“, го усетих най-близко до себе си. Това общуване с една и съща героиня Адриана, която в неговия

Аз не дописвам и не продължавам незавършения роман на Димитър Димов. Категорично искам да кажа, че това не е начинът, по който баща ми би довършил своя роман без заглавие. Но образите и сюжетът в него възпалиха в един момент въображението ми до крайност, до невъзможност. Отдавна зная, че писането не само че не е безобидно, но то е и много опасно занимание. Има моменти, в които е много трудно да се справиш с него, да се изправиш. Например когато разбереш, че героите от една книга са живи същества. Че една книга трябва да бъде завършена, за да могат те да умрат като нормални същества, като нормални герои от този свят и тази литература.

Теодора Димова

роман е на 29 години, а в моя – на 93, това общуване през един литературен герой с отдавна загубения баща е мистично изживяване, за което ми е много трудно да говоря. Всъщност 93-годишната Адриана се изповядва и тази изповед ѝ помага да умре. Понякога я виждах и чувах думите, които тя казва, и просто ги записвах. След тази изповед Адриана умира, но това не е самоубийство, а преминаване към смъртта по един много спокоен и смирен начин“, завърши Теодора Димова. Накрая тя прочете част от рамана на български, а преводачът Давид Бернщайн запозна слушателите с откъси от чешкия превод.

Мария Захариева

ТЕОДОРА ДИМОВА

е родена през 1960 г. в София в семейството на писателя Димитър Димов. Завършва 114 АЕГ и английска филология в СУ „Кл. Охридски“. Работи като журналист, преводач, преподавател по английски. Тя участва в редица международни уъркшопове по драматургия във Варна, Охрид, Будапеща. Специализирала е в Royal Court Theatre в Лондон.

Вторият издаден роман на Теодора Димова – „Майките“, печели голямата награда за 2004 г. в литературния конкурс „Развитие“ за нов български роман. Излиза от печат през 2005 г. През юни 2006 г. „Майките“ получава Голямата награда за източноевропейска литература, присъдена от международно жури във Виена. През 2010 г. „Марма, Мариам“ печели националната награда за литература „Христо Г. Данов“.

Пиеси: „Фюри“, „Стая №48“, „Ерикапайос“, „Калвадос, приятелю“, „Игрила“, „Платото“, „Неда и кучетата“, „Елин“, „Стопър“, „Замъкът Ирелох“, „Без кожа“, „Змийско мляко“, „Кучката“, „Любовници“, „Невидимите пътища на прошката“. Романи: „Емине“, Жанет-45 (2001), „Майките“, Сиела (2006), „Адриана“ (2007), „Марма, Мариам“, Сиела (2010)

Снимки: Мария Захариева

Среща с автограф

Теодора Димова в БСОУ „Д-р П. Берон“

Ако различието между писателите идва не само от индивидуалния творчески натюрел, а и от необходимостта, която ги кара да тръгнат по пътя на думите, то Теодора Димова принадлежи към автентичните писатели. Те избират писането, защото то е избрало тях и в тази взаимна обусловеност се случва единствено възможният начин на живот за писателя. А щастливо наследеният от бащата литературен талант само препотвърждава двойната предопределеност.

С. Таскова, Г. Тодорова, Т. Димова и М. Михайлова

На 9 декември 2013 година учениците и учителите от БСОУ „Д-р П. Берон“ посрещнаха скъп гост – г-жа Теодора

Димова – писател, драматург, автор на много пиеси, няколко романа и носител на престижни национални

и международни награди. Дъщеря на литературния класик Димитър Димов, тя принадлежи към самобитните писатели, с ярък талант и индивидуален творчески стил. Г-жа Димова бе придружена от директора на Българския културен институт – г-жа Галина Тодорова, а поводът за пребиваването ѝ в Прага – премиерата на нейния роман „Адриана“ на чешки език. С голямо вълнение и нескрит интерес учениците от 5-ти до 12-ти клас очакваха предстоящата среща, която бе открита от директора на училището, г-жа Мими Михайлова. Г-жа Snezhana Таскова проследи творческия път на Теодора Димова, като представи достойнствата на нейните пиеси и романи. Акцентът бе поставен върху поведението на твореца, което е с белезите на модерността, което експериментира с формата, което впечатлява с невероятната худо-

жествена игра със словото. Родена е в София, в семейството на литературния класик Димитър Димов. – автора на безсмъртните романи „Тютюн“, „Осъдени души“, „Поручик Бенц“ и др. Завършила е английска филология в СУ „Св. Климент Охридски“, специализира драматургия в „Royal Court Theatre“, Лондон. Била е журналист, преводач, преподавател, работила е в редакция „Радиотеатър“, БНР. Тя тръгва по пътя на известния си баща, но това е съвсем различен и независим път в литературата. Творбите ѝ следват една след друга, както и наградите. Печели престижни национални и международни литературни награди. Пиесата ѝ „Фюри“ (1987 г.) е отличена на конкурс в БНР. През 2001 пиесата ѝ „Замъкът Ирелох“ ѝ носи субсидия за постановка в надпревара с драматурзи от почти всички балкански страни. Следват пиесите „Стая № 48“, „Калвадос, приятелю“, „Игрила“, „Платото“, „Неда и кучетата“, „Кучката“, „Змийско мляко“, „Любовници“, „Невинните“, „Без кожа“, „Невидимите пътища на прошката“ и др. Автор е на четири романа, които според критиците са неизменна част от съвременната българска литература. Такива книги трудно можеш да подминеш, но и дори да го сториш, те ще те настигнат и ще те впечатлят с невероятната художествена игра със словото. Първият ѝ роман „Емине“ е събитие в най-новата българска литература.

Централната фигура, около която е изграден романът, е на Яна Илинда – съчетаваща в себе си детското и изкуственото, стремяща се към самопознание. Следва „Майките“ (2005г.), спечелил голямата награда за източноевропейска литература във Виена. Това е книгата, която разтърсва четящите хора в България. Поводът за написването ѝ е една трагична случка – 2 момичета от Пловдив убиват своя съученичка. Романът „Адриана“ (2007г.) проследява съдбата на героинята, чието име идва от незавършения роман на Д. Димов „Роман без заглавие“. През 2010год. романът ѝ „Марма. Мариам“ печели националната награда за литература „Христо Данов“. Това е книга за вярата и връзката ни с Бога. Предстои да излезе и най-новият ѝ роман „Влакът към Емаус“. Теодора Димова е участвала в международни уъркшопове по драматургия във Варна, Охрид, Будапеща. Носител е на наградата „Аскеер 2012“ за категория „Съвременна българска драматургия“. Тя е и публицист, който изразява ясно гражданската си позиция относно проблемите на съвременното българско общество. Колумнист е към портал Култура. Забележителна личност, от която има какво да се научи.

Теодора Димова

Г-жа Димова благодари за поканата и изрази радостта си от съприкосновението с младата аудитория. Тя сподели удовлетворението си от факта, че романът ѝ „Адриана“, който е своеобразно продължение на „Роман без заглавие“ на нейния баща – Д. Димов, е оценен и в чужбина. Разказа за творческата история на творбата – роман продължение в творчеството на баща ѝ, чийто ръкопис дълго време е стоял непокътнат. В произведението на Теодора Димова героите на недописаната история оживяват отново. Представи откъс от романа, след което към нея заваляха въпросите на любознателните ученици. Днес те имаха уникалната възможност да се докоснат до творческия свят на писателя-драматург. Г-жа Димова завладя публиката с брилянтното си, живо, топло и истинско слово, като отговори на всички зададени въпроси. Накрая тя сподели, че е очарована от спонтанността и непринудеността на децата и впечатлена от живия интерес към нея. Приятната среща завърши с автограф – автентичен знак върху книгата, която всеки отнесе със себе си като частица от необятното творчество на изключителната Теодора Димова.

Учениците от БСОУ „П.Верон“ по време на срещата

Снежана Таскова

Снимки: Мария Захариева

Бароков концерт в църквата „Св. Анежка Чешка“

В петък, 22 ноември, в църквата „Св. Анежка Чешка“ в квартал Споржилов се състоя концерт с барокова музика. Не е случайно, че организаторите подготвиха концерта в деня на св. Сесилия (известна като покровителка на музикантите, на църковната музика и особено на органистите).

Силвия Георгиева

Приех с възхищение идеята на Българската културно-просветна организация „Св. св. Кирил и Методий“, защото бароковата музика е моята голяма любов. Концертът откри отец Петър Регалат Бенеш, който представи както органистката Силвия Георгиева и певицата Снежина Куманова, така и г-жа Горяна Ленкова – временно управляващ Посолството на Република България. Госпожа Ленкова припомни в своя кратък, но много сърдечен проговор, приближаващия християнски празник – Коледа – период за равностметка през изминалата година. Тя спомена и много от важните събития на годината – 1150 години от Великоморавската мисия на св. св. Кирил и Методий, 70 години от спасяването на българските евреи и 20 години пълноправно членство на България във Франкофонията. Не пропусна да изрази също благодарност към чешкото правителство, наскоро отпуснало на България помощ в размер на 25 милиона крони за справяне с кризисната ситуация, вследствие големия наплив от сирийски бежанци.

Органистката Силвия Георгиева поздрави отново споржиловската си публика и представи певицата

Снежина Куманова. Концертът откри Хоралният прелюд „Aus der Tiefe rufe ich“ BMW 745 от великият Йохан Себастиан Бах. За този прелюд (на български „От дълбоко отчаяние / в беда/викам към теб“) казват, че е завършен от сина на Й. С. Бах, Карл Филип Емануел Бах. Той обаче е включен в каталога на бащата и се изпълнява като творба на Й. С. Бах. Ирония на съдбата представлява фактът, че Бах е бил известен предимно като виртуоз на орган и чебало. Неговото композиторско изкуство са започнали да оценяват едва след време. Имахме възможност да чуем и други творби на Бах, а именно „Erbarme Dich, mein Gott“ и „Schäme Dich, o Seele, nicht“ от кантата BMW 147.

Публиката високо оцени изпълнението на „Cum dederit“ от произведението на Вивалди „Nisi Dominus“ RV 608. Антонио Вивалди е един от композиторите на барокови инструментални концерти, солови и „кончерти гросси“.

Следващият автор, на чиято музика

имахме възможност да се наслаждаваме, беше Г. Ф. Хендел.

Чешкият музикален барок, който се явява специфична форма на бароковата култура, бе представен с „Fuga d'imitatione g moll“ от Ян Зах. Италианското название на пиесата подсказва, че корените на чешкия барок са също и в Италия, и в Испания. Чешкият композитор, органист и цигулар Ян Зах най-вероятно е бил възпитаник на Бохуслав Матей Чернохорски.

Пиеса след пиеса ни носеха все по-силни, по-интензивни преживявания. Ако аз лично бих определяла фаворит на вечерта, това би било любимото ми „Adagio“ от А. Вивалди в аранжимент на Й. С. Бах за соло орган. В течение на повече от един час прозвучаха много „бисери“ на бароковата музика. Седях със затворени очи и музиката се носеше и пулсираше в пространството. Благодаря на Силвия и Снежина за прекрасното преживяване, което доставиха на мен и на всички останали в църквата. Надявам се, че ще имаме възможност отново да се наслаждаваме на произведенията на изтъкнати автори посредством ръцете на Силвия и гласа на Снежина. И смятам, че мога да кажа не само за себе, но и за всички нас, че още сега очакваме това с голяма радост!

Ивана Конечна

Превод от чешки: Надя Полакова

СНЕЖИНА КУМАНОВА

(мецосопран) започва своя музикален път петгодишна. Първоначално свири на цигулка. След завършване на Консерватория и Академия за музикално и танцово изкуство при прочутия цигулков педагог проф. Петър Христосков, тя учи белканто при известните български оперни певци – Лили Василева-Николова и Никола Николов. Специализира немска камерна музика при доц. Ирина Щиглич. Снежина Куманова работи като солист в Държавния филхармоничен хор „Св. Обретенов“ в София. Концертният си път на певица започва под ръководство на проф. Георги Робев. Снежина участва като солист във фестивали в България и в други държави по света.

Коледен концерт в Рудолфинум

На 17 декември 2013 г. сдружение „Възраждане“ отново събра почитателите на класическата музика на традиционния коледен концерт. И тази година в Суковата зала на пражкия Рудолфинум цареше празнично настроение. Най-известната камерна зала в Прага бе препълнена в очакване на предстоящите музикални мигове. Сред слушателите имаше представители на Българското и Мексиканското посолство, на Института „Сервантес“, на Карловия и Метрополитния университет, на немската, словашката, българската и руската общност, както и много чешки граждани. Програмата включваше творби на Доменико Скарлати, Волфганг Амадеус Моцарт, Гаетано Доницети, Фредерик Шопен, Бедржих Сметана, Джузепе Верди, Руджиеро Леонкавало, Джакомо

Пучини, Едуардо ди Капуа. Прозвучаха любими оперни арии от „Сватбата на Фигаро“, „Травиата“, „Риголето“, „Любовен еликсир“, „Тоска“, „Манон Леско“, „Турандот“, „Палячи“, „Продадена невеста“ и др. в изпълнение на Игор Ян – тенор, Маркета Панска – сопран, Дана Пенкава – сопран, Ян Костелански – тенор, Светлана Янова – пиано. Младият пианист Константин Ян очарова публиката със силното си сценично присъствие и с виртуозната техника, с която изсвири соната от Скарлати и два етюда от Фредерик Шопен. Слушателите имаха възможност да се насладят на прекрасните и мощни гласове на певците, както и на инструменталното майсторство на пианистката Светлана Янова, която им акомпанираше. След лиричния тенор

на Ян Костелански и мекия и кадифен сопран на Дана Пенкава, слушателите бяха пленени от красивия и мощен глас на Маркета Панска и разтърсени от драматичния тенор на солиста на Народния театър Игор Ян. Силната емоционална атмосфера, която цареше по време на целия концерт, кулминира в Наздравица от „Травиата“, в която се включиха всички певци. За своите изпълнения музикантите бяха възнаградени със силни и продължителни аплодисменти и възгласи „браво“ от възторжената публика.

Румяна Кирилова

РУДОЛФИНУМЪТ В ПРАГА

е построен през 1876–1884 от архитектите Йозеф Зитек и Йозеф Шулц в стила на Неоренесанса. Той се намира на десния бряг на Вълтава, в Стария град. Изграден е като културен център с концертни зали и галерия. Овалната форма на фасадата напомня за Дрезденската Земперопер. Сградата носи името на Кронпринц Рудолф, както и на неговия обичащ изкуството предшественик Кайзер Рудолф II. От началото Рудолфинумът е бил концептиран като Дом на хората на изкуството (Dům umělců). Най-голямата концертна зала на внушителната сграда е Дворжаковата зала (1884), която е роден дом на Чешката филхармония. В нея знаменитият оркестър свири за първи път на 4 януари 1896 г. под диригентството на Антонин Дворжак. От 1918–1938 и от 1945–1946 сградата е била седалище на тогавашния Чехословашки парламент, Националното събрание.

Суковата зала е най-новата зала в Рудолфинума. Тя възниква в периода 1940–1942 г. по проект на архитектите Антонин Енгел и Бохумир Козак като зала за камерни концерти.

Коледа в Българското неделно училище

На 15 декември се проведе традиционното коледно тържество на сдружение „Възраждане“. Тази година в него активно участваха учениците от Неделното училище, които бяха подготвили коледна театрална изненада за всички присъстващи. Дългоочакваният дядо Коледа дойде чак от Лапландия, за да донесе подаръци за децата от българската общност в Прага. Накрая всички заедно се събрахме около празничната трапеза (б.ред.)

Предпразничното коледно настроение отново събра децата от Българското неделно училище около елхата в Дома на националните общности в Прага. Със завидно нетърпение и радостно очакване те се подготвиха да излязат на импровизираната сцена в голямата зала на дома. Учениците от Българското неделно училище изнесоха пред родителите и гостите театрално представление, посветено на Коледа, което бяха подготвили

съвместно със своите учителки. Пред очите на зрителите оживя коледна приказка, на която не липсваха и зимни декори. На сцената имаше снежен човек и елхови дръвчета, които „пренесоха“ зрителите в приказната атмосфера на вълшебната гора. Малките артисти изиграха ролите си на джуджета с чаровен детски наивизъм, който предизвика аплодисментите на родители и гости в залата. Както във всяка коледна приказка не липс-

ваше и Снежанка, която в резултат на вълшебната „бъркотия“ и намесата на злата Снежна кралица (в изпълнение на Емилия Карлович), прие образа на всички момиченца, участващи в представлението. На сцената се озоваха седем Снежанки с коронки на главите, които Снежната кралица беше „клонирала“ по погрешка.

Доброто, както във всяка приказка, трябваше да победи... Снежната кралица се превърна накрая в „добра снежинка“, а коледното настроение от сцената се пренесе и сред публиката в залата. На финала на театралното представление всички деца запяха песента за Дядо Коледа, при което тайно и с нетърпение поглеждаха към вратата в очакване на най-важния гост... Това, разбира се, бе Дядо Коледа.

Както всяка година той обдари децата с подаръци, предоставени от сдружение „Възраждане“. След това всички присъстващи бяха поканени на традиционната коледна трапеза, включваща коледни сладки и други домашно приготвени вкусотиини.

Румяна Георгиева

Коледна импресия

Вълшебна Коледа в БСОУ „Д-р П. Берон“

Коледа в БСОУ „Д-р Петър Берон“ в Прага

Коледа – чуден празник, с вълшебства и магичен блясък, с надежди за сбъднати мечти!

В този приказен свят се пренасят учениците от БСОУ „Д-р П. Берон“ на 19.12.2013 година. Гирлянди с искрящи играчки увиват клоните на коледната елха; звънчета, свещички, омайващо ухание на ванилия и канела, на домашна топлина и уют придават типичната коледна атмосфера, присъстваща осезателно в празнично украсената зала на училището. Коледният базар се превръща в традиционно събитие – благотворителен, за „Българската коледа“. Изобилстват лакомства и сувенири за всеки вкус – традиционни коледни деликатеси, домашни специалитети, ръчно изработени коледни картички, сувенири, венци и свещници. И много гости, ученици, учители, глъчка, смях, в задушевна атмосфера, с весели коледни песни и коледни презентации, изготвени от ученици от 10-ти клас.

Богата и разнообразна палитра от изяви, разкриващи таланта и артистичните заложби на учениците, предшества тази коледна еуфория. Мило и топло звучат думите на директора на училището, г-жа Мими Михайлова, с пожелания за вълшебни мигове в празничната феерия от емоции и радост.

Деца от началния курс представят обичая Коледа, подготвени от своите учителки – г-жа Тошева, г-жа Пейчева, г-жа Иванова и г-жа Кръстенова. Около люлката „орисниците“ Таня, Лора и Даниела от 9-ти клас орисват новороденото с добри благопожелания. Лицата на всички греят празнично, озарени от надеждата, вярата и обичта. Коледарите завладяват със своите наричания за здраве и берекет.

А изпълнителите от вокална група „Лира“ с ръководител г-жа М. Захариева изпяват най-хубавите коледни песни – истински, празнични, красиви. Първи деца чуват звънчетата на вълшебната шейна, защото те най-дълго са очаквали своята изненада от най-добрия старец на света. И той

идва – с много подаръци, и се радва от сърце, че ще направи децата щастливи, и остава на техния празник, пред греещата елха.

Следва дългоочакваната вест за най-красива коледна украса на класната стая. В надпреварата участват всички, проявявайки естетически усет и творчески умения. Обявени са победителите – 4-ти, 3-ти, 2-ри, 9-ти и 10-ти клас, които получават своите сладки награди. Интересен и незабравим миг е и коледната томбола, с много печеливши билети.

Зазвучава българска народна музика, завладява цялата зала – едни от най-българските хора и мелодии. Заиграват децата от танцовата група на училището, подготвени от г-жа Лазарова, темпото се усилва, емоциите – също, заиграват и най-нетърпеливите от публиката с български ритми, живо, бурно, динамично!

Празник е! Коледа е! И всичко е като един звезден миг!

Вятърът в святата нощ ще стихне, за да се чуе празничният звън на камбаните. Елите ще трепкат в радостно очакване на своята небесна украса, а някъде замечтани погледи ще чакат своята падаща звезда – небесно знамение за едно малко чудо!

Защото голямото чудо, наречено Рождество Христово, е означено с падаща звезда – Витлеемската.

А чудото, което прави за нас тази Коледа – да сме по-добри, благородни, усмихнати и състрадателни, нека не свършва!

Коледа е раждането на новото добро. Коледа – чудна, нова, вълшебна, навяваща спокойствие и топлина. Нека бъде такава за всички! Весела Коледа!

Снежана Таскова

Вечери на пътешественика

През 2013 година сдружение „Заедно“ обнови традиционните вечери на пътешественика, които възникнаха през 2006 по идея на Бойка Добрева.

Индия

Проведе се пътеписно представяне на снимки от месечното пътешествие в Северна Индия на един от членовете на ансамбъл „Българи“ – Цвета Камбурова. Събитието бе организирано в Дома на малцинствата в Прага. Снимките бяха съпроводени с разказ на български и чешки език. Посетителите видяха и чуха фото-разказа на Цвета от 15 посетени места в 7 щата на Северна Индия. Имаха възможност

да се запознаят с пъстрата индийска култура, традиционната кухня, приятелски настроените жители, духовните места, културните паметници, но и с личните преживявания на младата пътешественичка. По време на прожекцията гостите опитаха типичната индийска напитка – „масала чай“, който бе домашно приготвен, както и индийска смес от ядки и чипс – „кахта мийтха“. За приятната атмосфера допринесоха и самите посетители, които се включваха с въпроси и лични преживявания от свои пътувания. Възникна интересна дискусия по темата.

ТРАКИЙСКИ КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКИ ПАМЕТНИЦИ

Друга вечер на пътешественика бе посветена на тракийските културно-исторически паметници на България. Представи ги Тереза Блажкова – архе-

оложка и антроположка, в българския ресторант в Мратин на 16 ноември. Като част от програмата на вечерта любезните домакини представиха вина и кулинарни специалитети от Тракия. Тереза е млада чехкиня, която има нетипично хоби – България. Вече 4 години е член на ансамбъл „Българи“, а България посещава често. В Прага можете да я видите на различни български събития, основно на тези, които са фолклорни или научни. Последното ѝ пътуване до България включва дълъг списък от посетени забележителности, които дори много от българите не познават и не са посещавали лично. Тереза изучава траките още по времето, когато е била студентка, дори изнася лекции и участва в археологически проучвания. Задълбочената и интересна презентация на Тереза Блажкова, която представя много тракийски могили и гробници, съкровища, исторически паметници, разкопки, но и тракийски култове – например към виното или конете, ще бъде представена и в Прага през новата година.

ГС „Заедно“

Снимки: ГС „Заедно“

Детският конкурс „Многоезичието е богатство“ спечели българско дете

Výstava
vítězné a další
vybrané práce
z celostátní dětské
kreativní soutěže
**Vícejazyčnost
je bohatství**

Vernisáž proběhne 9. prosince, v 18 h ve společenském sále
Domu národnostních menšin, Vocelova 602/3, Praha 2

1. cena pro jednotlivce – medaile, věcná cena a vylet pro celou třídu:
Georgi Georgiev, 14 let, Bulharská základní škola a gymnázium De Petra Beroná, Praha 6

*3. cena pro jednotlivce:
Daniela Klepalová, 8 let,
ZŠ Masarykova, Dolní
Řevč

*3. cena pro jednotlivce:
Andrey Wangle, 11 let,
ZŠ U stadionu, Litoměřice

*3. cena pro
jednotlivce
Klara Vetešková,
9 let, ZŠ Moravské
Prusy

Гражданско сдружение „Заедно“ обяви конкурс за деца с цел насърчаване четенето и писането на втори чужд език (с изключение на чешкия). Конкурсът бе част от проекта Kamarádi – детско списание за деца, което сдружението издава вече втора година. В конкурса се включиха около 850 деца от различните национални малцинства от цяла Чехия. Имаше и деца, които владеят някой от световните езици или са чужденци. Те имаха нелеката задача да прочетат произведение от детската литература на друг език (не на чешки). По мотиви на литературната творба децата нарисоваха любим герой, илюстрация, комикс. Най-старателните направиха цели книжки. Като неразделна част от творбата бе въведено и описание на прочетеното. Активно се включиха цели класове, подкрепени от учителите. Помагаха и родители, библиотекарите, ръководители на детски клубове. В началото на декември на мило тържество в Дома на малцинствата в Прага бяха раздадени многобройни награди на победителите. Присъстваха много деца, учители и родители. За радост на българчетата голямата награда – екскурзия за целия клас на победителя, медал,

грамота и книги – спечели Георги Георгиев от Българското училище в Прага с преподавател Луиза Станева.

ЕСЕ НА ГЕОРГИ ГЕОРГИЕВ ЗА КОНКУРСА „МНОГОЕЗИЧНОСТТА Е БОГАТСТВО“

Аз съм щастлив, че спечелих първо място в творческия конкурс за деца „Многоезичността е богатство“. Благодарен съм на организаторите на този конкурс, както и на моята учителка по изобразително изкуство г-жа Станева, и на моите родители, които ме подкрепяха през цялото време. Те винаги ми казват, че ще успея. Моето участие е с илюстрации по книгата „Алиса в страната на чудесата“. Това е една от любимите ми книги. Когато бях малък, моите родители ми четяха всяка вечер фантастичните преживявания на

Алиса. А след като се научих сам да чета, аз я препрочитах многократно. Вълшебните герои бяха моята инспирация. Всеки човек може да си ги представи по различен начин и те оживяват в неговото въображение – фантастични, многоцветни, приказни. Когато отидох на награждаването, разгледах творбите и на другите деца. Имаше участници от различни националности. Някои от тях бяха нарисували картини, свързани с тяхната култура и традиции. Всички картини, комикси и книжки бяха много интересни. С участието си в конкурси от този вид аз имам възможността да се запозная с деца от различни националности и да науча много нови неща за тяхната култура и традиции, както и да общувам с тях.

ГС „Заедно“

Снимки: ГС „Заедно“

ЧЕХИЯ ПРЕДОСТАВИ НА БЪЛГАРИЯ 25 МИЛИОНА КРОНИ (920 000 ЕВРО) И ДОПЪЛНИТЕЛНА МАТЕРИАЛНА ХУМАНИТАРНА ПОМОЩ ЗА СПРАВЯНЕ С БЕЖАНСКАТА КРИЗА В СТРАНАТА.

Това обяви на брифинг министърът на вътрешните работи Цветелин Йовчев след среща с чешкия си колега Мартин Пецина, който бе на официално посещение в България на 9 декември. Двете страни са обсъдили възможностите за решаване на проблемите в Европейския съюз, породени от силния наплив на нелегални имигранти. Чешкият вицепремиер и вътрешен министър Мартин Пецина нарече предоставените средства „символичен дар“.

„Ние сме респектирани от начина, по който България се справя с това положение и искаме да изразим подкрепата си към нея“, заяви Пецина, който е на официална визита у нас. „Съзнаваме, че нашият дар от около 920 000 евро не е достатъчен, но е символичен дар, с който да изразим своята солидарност. Освен финансовата помощ, докарахме и малко хуманитарна помощ за екипите, които се справят с проблема с бежанците“, допълни Мартин Пецина.

„СМЯТАМЕ ЗА НЕСПРАВЕДЛИВО БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ ДА СА ИЗВЪН ШЕНГЕН“, КАЗА ВИЦЕПРЕМИЕРЪТ НА ЧЕХИЯ МАРТИН ПЕЦИНА ПО ВРЕМЕ НА СРЕЩАТА СИ С МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛЯ ОРЕШАРСКИ.

Той заяви категоричната си позиция за запазване на правото на свободно движение на хора в ЕС, както и за разширяване на шенгенското пространство. Министър-председателят Пламен Орешарски благодари за финансовата помощ, която Чехия оказва на страната ни за проблема с бежанците. Той подчерта необходимостта от концепция на Европейската комисия и държавите членки за миграционната политика. Чехия ще продължи да оказва институционална и материална подкрепа на България по проблема с бежанците, увери Пецина. Той информира премиера Орешарски за готовността си да изпрати още през януари екип от експерти, които да работят на място съвместно с българските специалисти.

БЪЛГАРСКАТА ТЪРГОВСКО-ПРОМИШЛЕНА ПАЛАТА БЕ ДОМАКИН НА БЪЛГАРО-ЧЕШКИ БИЗНЕС ФОРУМ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО В ОБЛАСТТА НА МИГРАЦИОННИЯ КОНТРОЛ И СИГУРНОСТ ПО ПОВОД ОФИЦИАЛНОТО ПОСЕЩЕНИЕ НА ВИЦЕПРЕМИЕРА И МИНИСТЪР НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ НА ЧЕШКАТА РЕПУБЛИКА МАРТИН ПЕЦИНА.

Той бе организиран от Българската търговско-промишлена палата, съвместно с Чешкото посолство в София и Чешката търговска камара. Вицепремиерът информира, че през последните години се забелязва спад в чешкия износ за България, поради което е и организираната бизнес делегация в Бъл-

гария. Н.Пр. Павел Вацек, посланик на Чешката република, подчерта, че присъстващите чешки фирми са познати на пазара и вече са в преговори с предствители на българския бизнес.

„ТРАКИЯ Е И СОЛУН, И КСАНТИ, И КЪРДЖАЛИ В БЪЛГАРИЯ, ВАРДАР, СКОПИЕ, ПРИЗРЕН В КОСОВО, САРАЕВО. ТРАКИЯ Е НАШАТА ЖИВА ИСТОРИЯ В ЕВРОПА. ТЯ Е НАШИЯТ ПРЕДСТАВИТЕЛ В ТОЗИ ГЕОГРАФСКИ РЕГИОН“, ЗАЯВИ ТУРСКИЯТ ПРЕМИЕР РЕДЖЕП ТАЙП ЕРДОГАН

в предизборното си изявление за местните избори в Кешан. Изявлението му предизвика възмущението на всички засегнати страни. „Подобни изявления не допринасят за развитие на двустранния диалог“, се посочва в изявление на говорителя на Министерството на външните работи на България, по повод изказването на министър-председателя на Турция в Кешан. В изявлението се казва още: „Министерството на външните работи, изхождайки от традиционно добрите отношения между България и Турция, и в светлината на предстоящото заседание на Смесената комисия по нерешените въпроси, смята, че подобни изявления не допринасят за развитие на двустранния диалог, насочен към търсене на ефективни и прагматични решения.

България, като страна, основана преди повече от 1300 години, има значително и трайно историческо, културно и духовно присъствие, наследство и традиции в Югоизточна Европа. Водени от опита на историята смятаме, че към интерпретации, свързани с миналото на нашия регион, следва да се подхожда особено внимателно, отчитайки неговите особености, както и чувствителността, която те могат да предизвикат. Бихме искали да напомним, че както за добросъседските отношения, така и за европейската перспектива на всяка една страна са основополагащи зачитането на международното право, включително принципите на суверенитета и териториалната цялост“.

„СТАНДАРД ЕНД ПУЪРС“ НАМАЛИ МАКСИМАЛНИЯ КРЕДИТЕН РЕЙТИНГ НА ЕС ОТ AAA НА AA+ ЗАРАДИ ОПАСЕНИЯ НА US АГЕНЦИЯТА ЗА СПЛОТНОСТТА НА СЪЮЗА, ПРЕДАДЕ АГЕНЦИЯ „БЛУМБЪРГ“.

Дългосрочният рейтинг на съюза бе понижен с една степен от AAA на AA+ с положителна перспектива за деня. Краткосрочният остана A-1+."Понижението на оценката отразява нашите виждания за отслабналата кредитоспособност на всички 28 държави членки на ЕС", казват от S&P. Знак за това са продължителните преговори за последната многогодишна финансова рамка, както и желанието на Лондон да проведе референдум за еврочленството.

АКТОВЕТЕ ЗА РАЖДАНЕ, СВИДЕТЕЛСТВАТА ЗА БРАК И СМЪРТНИТЕ АКТОВЕ ВЕЧЕ ЩЕ БЪДАТ ИЗДАВАНИ НА ТРИ ЕЗИКА – БЪЛГАРСКИ, АНГЛИЙСКИ И ФРЕНСКИ.

По този начин документите ще са валидни в 23 държави, включително Турция, без да се налага превод и легализация. В момента българите плащат на фирми, когато им се налага да представят тези официални документи зад граница. Легализацията се извършва само от лицензирани преводачи. Тя струва от 9 до 50 лв. в зависимост от вида на документа и срока. Промяната е в резултат на подписана международна конвенция, чиято цел е да намали административната тежест за гражданите. Промяната влиза в сила от 18 декември.

КИТАЙСКИ АВТОМОБИЛИ „ГРЕЙТ УОЛ“ СЕ СГЛОБЯВАТ В БЪЛГАРИЯ В ЗАВОДА НА „ЛИТЕКС МОТОРС“ КРАЙ СЕЛО БАХОВИЦА, ОБЩИНА ЛОВЕЧ.

Първата пратка за европейския пазар бе изпратена към Италия през декември. „Това е първата партида

от 75 автомобила за италианския пазар, като за Италия са произведени общо 150. България отново е на картата на автомобилостроенето. Горд съм, че отново българи произвеждат нещо за Европа“, заяви изпълнителният директор на „Литекс моторс“ Илия Терзиев. През 2014 г. трябва да се произведат общо 460 автомобила за Италия.

Има подготвени меморандуми за 1700 автомобила за износ през следващата година за Румъния, Чехия, Словакия, Сърбия. На церемонията присъства министърът на икономиката Драгомир Стойнев.

СВЕТОВНИЯТ И ЕВРОПЕЙСКИ ШАМПИОН ПО БОРБА КЛАСИЧЕСКИ СТИЛ ИВО АНГЕЛОВ БЕ ОБЯВЕН ЗА СПОРТИСТ №1 НА БЪЛГАРИЯ ЗА 2013 ГОДИНА.

Той изпревари първата ни ракета Григор Димитров, който остана втори, и интернационалния шампион по бокс Кубрат Пулев. Перничанинът спечели европейската титла в свободен стил до 60 кг на първенството в Тбилиси през март и златен медал от световното първенство в Будапеща през септември.

ВАРНА, ПЛОВДИВ, ВЕЛИКО ТЪРНОВО И СОФИЯ СА ГРАДОВЕТЕ, КОИТО ОСТАВАТ В НАДПРЕВАРАТА ЗА ЕВРОПЕЙСКА СТОЛИЦА НА КУЛТУРАТА ПРЕЗ 2019 ГОДИНА.

Класираните градове бяха обявени от председателя на Международното жури за подбор Стийв Грийн на пресконференция в Министерството на културата. По регламента на надпреварата кандидатурите на класираните 4 града ще бъдат обсъдени от Народното събрание, а журито ще се събере отново през септември 2014, за да провери подготовката на участниците. През 2019 година ще бъдат излъчени две Европейски столици

на културата – един град от България и един от Италия.

БРИТАНСКАТА КРАЛИЦА НАГРАДИ ПОСМЪРТНО С КРАЛСКИЯ ОРДЕН ЗА ХРАБРОСТ БЪЛГАРИНА ПЛАМЕН ПЕТКОВ, КОЙТО ЗАГИНА, ДОКАТО СПАСЯВА ДЕТЕ ОТ УДАВЯНЕ.

За това съобщи от посолството на Великобритания в България. Майката на Пламен Петков е била поканена в Бъкингамския дворец, за да получи наградата. 32-годишният Пламен загина на 26 май миналата година на плажа в Западен Уитеринг, Южна Англия. Българинът се хвърля и спасява давеццо се 5-годишно момиченце, подава го на майка му, но вълнението завлича Пламен Петков. Той е изваден от водата в безсъзнание. За съжаление, пристигналият медицински екип не успява да го спаси. На плажа в Уест Уитъринг в онзи ден е имало много хора, но само Пламен Петков е откликнал на виковете за помощ на майката на момиченцето и е намерил сили в себе си да скочи в опасните води, коментира британският посланик в София Джонатън Алън. Кралският орден за храброст се присъжда в много редки случаи. Той е основан през 1974 г. и до момента е присъждан едва около 1000 пъти. В началото на юни миналата година Пламен беше награден посмъртно и с Орден за храброст- първа степен.

СПОРЕД ПРОУЧВАНЕ, ПОРЪЧАНО ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА, 70% ОТ БЪЛГАРИТЕ НЕ ОДОБРЯВАТ ОБРАЗОВАНИЕТО НИ И СМЯТАТ, ЧЕ ТО СЕ НУЖДАЕ ОТ РЕФОРМА.

Според анкетиранияте граждани системата трябва да се промени така, че да повиши мотивацията на учениците, а основните насоки на реформата трябва да бъдат насочени към лошите учебници, ниското заплащане на учителите и дисциплината в клас. 60% от пълнолетните българи смятат, че завършващите висше образование у нас не отговарят на нуждите на бизнеса. Министерството на образованието планира да инвестира догодина над 20 милиона лева за обвързване на качеството на обучение с реалностите на пазара на труд.

Как се пише хайку

„Кучетата повдигнаха нос, подушиха въздуха и усетиха зимата“, изрецитира тя, докато Филип минаваше край нея. Той много не схвана смисъла, но фразата му хареса и се поспря. Всъщност още сутринта, когато излезе за вестник, бе видял тази жена. Тя седеше на пейката пред входа, мръзнеше, гушеше се в един проскубан шал и в падналата мъгла се виждаха само очите ѝ.

– Знаете ли за какво са качулките? – попита го тя, като видя, че я гледа.

Филип седна до нея на пейката, запали цигара и се взря вече по-внимателно в лицето ѝ.

– За какво са качулките? – повтори въпроса ѝ, уж за да го проумее по-добре. – Сигурно, ако завали дъжд... за какво друго.

– Не – щастливо го прекъсна, почти извика тя. – Качулките са, за да се хвърлят в тях стотинки. Познавам хора с толкова тежки от монетите качулки, че едва се придвижват.

– Гледай ти – не можа да скрие изумлението си Филип.

– Вие разбирате ли от хайку? – попита жената. – Аз се уча да пиша хайку. Но никой не може да ми обясни какво точно представлява едно хайку. Един поет ми каза, че само японците можели да пишат хайку. Не съм съгласна с това, категорично не съм.

Жената беше обута със стари сиви велурени ботуши с цип. Беше облякла стара брезентовата канадка, твърде голяма като размер, сякаш някакво момиченце бе откраднало дрехата на баща си. Чак сега Филип забеляза, че канадката има огромна качулка.

– Как се казваш? – попита я той.

– „Името ѝ беше написано на челото. Но тя го изтри с опакото на ръката си“, изрецитира жената.

– Това хайку ли е? – попита мъжът.

– Не знам – отговори жената.

– Един момент – рече Филип. Така и така не му се качваше горе в кантората. Отиде до кафенето зад ъгъла, взе два чая, помоли да ги долеят с коняк и сетне се върна на пейката при жената.

– Ето, да се постолим – подаде ѝ единия чай. А сетне я попита:

– А може ли всеки да измисля хайку?

– Мисля, че може. Защо не опитате?

– Добре – каза Филип. И се замисли. Нищо обаче не му идваше в главата. Допуши си цигарата, щъкна надалеч с два пръста фасата и след малко изтърси следното:

– „Вятърът допуши фасата ми и се скри зад ъгъла, в Япония.“

Очите срещу него просветнаха и от сиви станаха зелени.

– Браво – похвали го тя. – Като за начало бива. Макар че си личи усилието да измислите нещо оригинално. Разбирате ли, при хайкуто не трябва да личи никакво усилие. Всичко трябва да е естествено – като дишането.

– Това не е работа за мен. Я по-добре вие кажете още едно стихче.

От дъното на улицата бавно се зададе един мръснобял жук със светнати фарове. Той спря пред алеята за входа

и от него слязоха двамина самураи с новички винено-червени вълнени халати и с тесни като цепки очи, които се насочиха право към тяхната пейка. От бръснатите им глави се вдигаше пара.

– Нали ти казах, че ще я открием тук – каза единият самурай на другия. А сетне изсъска на новата познайница на Филип: – Хайде!

Той почти не отваряше устните си. Отстрани изглеждаше тъй, сякаш говори с корема си.

– Ей сега – каза послушно тя. – Само да си върже връзките на обувките.

И клекна да си върже връзките. Онези двамата се отпавиха бавно към жука.

– Наведете се – тихо повика жената.

Филип се наведе към нея.

– Аз пак ще избягам и пак ще дойда – каза съвсем тихичко тя. – Хайкуто ви остава за домашно. Тренирайте и ще добиете усет. Ако едно стихче не се налага да го запомняш нарочно, значи е хайку. Ако хайкуто се появи ненадейно, можеш да го скриеш в качулката си, за да не го изгубиш.

– Това хайку ли беше?

– Не знам – отвърна тихо и неразбрано, почти на японски жената. – Но забелязахте ли как ги излъгах? Това със сигурност беше хайку.

– Хайде – изрева с корема си онзи и жената се затича към жука.

„Вярно, че ги излъга – рече си Филип. – Тя нямаше връзки. Ботушите ѝ бяха с цип. Значи ето какво нещо било хайкуто.“

Деян Енев

In Memoriam

Тази седмица водещият покани в предаването си само експерти. Омръзнало му беше да кани политици, които повтарят като папагали мантрите на своите партийни централи. Тримата гости бяха разпознаваеми личности, които се появяват на екран често, но не прекалено, че да омръзнат на зрителите. Единият беше политолог с лява ориентация, другият, политолог с дясна ориентация, а третият писател. Преди една седмица в страната започнаха граждански протести, които изкараха на улицата хиляди хора.

Пръв думата взе политологът с лява ориентация. Той беше известен със своя уникален стил на изказ и рядко срещания талант да анализира най-заплетените проблеми така, че да бъде разбран от широката публика. Излагаше тезите си живо, непосредствено и дори когато те надвишаваха интелектуалния капацитет на публиката, тя го слушаше и му вярваше, защото той създаваше усещането, че ги ражда в момента. За разлика от други свои колеги, които говореха гладко и безстрастно, този говореше спънато, палеше се, вълнуваше се, изстрелваше на бързи откоси огромния брой мисли, които имаше да сподели, клатеше усърдно глава, махаше с ръце и чрез езика на тялото постигаше дори повече, отколкото чрез езика в устата си. Зрителите виждаха пред себе си човек, готов да умре за своите идеи.

Истината беше, че левият политолог нямаше идеи, за които да умре. Той нямаше никакви идеи. Преди време ги продаде за доста пари и сега се числеше към един малък кръг хора, наричани от някои олигарси.

– Колеги, това е смешно, каква олигархия в България – смееше се той. – Олигархия има там, където има работеща икономика, а у нас и децата знаят, че икономиката не работи.

Когато водещият го покани да участва в предаването, той не прие веднага. Беше му все тая кой и защо протестира.

После разбра, че опонент ще му бъде негов стар враг и прие поканата. Изкуши се от възможността да му скъса нервите пред многохилядна аудитория. За тази цел той взе думата първи. Изрази безрезервна подкрепа към протестиращите и се вживя толкова силно, че съвсем изостави анализа на критичната ситуация и го удари само на чувства.

– Тези хора нямат пари да си платят тока, вие разбирате ли какво значи това?! Не, не, не, вие... не разбирате! Това е... чудовищно!

Тази тактика беше недопустима между експерти. Тръшкйки се за незавидното положение на хората от улицата, левият политолог силно ограничаваше възможността на десния да се потръшка малко и той. Когато някой се тръшка прекалено дълго и достатъчно убедително, опонентът му увисва. Ситуацията на улицата правеше тръшкането задължително и десният политолог бе поставен в неизгодното положение да повтаря онова, което левият току-що бе съобщил. Така зрителят щеше да запомни, че левият политолог съчувства истински на протестиращите, а десният само се прави.

Десният политолог имаше достатъчно опит да се измъкне някак от тази ситуация. Той пое риска да започне без тръшкане и клъвна своя опонент с едно саркастично подмятане:

– Крадецът вика „дръжете крадеца“. Нещо повече, крадецът дефинира своята кражба като чудовищна.

Това също беше недопустимо между експерти. Левият политолог се направи, че тези думи не се отнасят за него.

Тук се намеси водещият:

– Господа, поканих ви като експерти, а вие говорите като политици. На зрителите им омръзна да слушат политиките, те искат да чуят анализи, а не политически нападки.

– Не съм си и помислил – каза веднага левият политолог.
– Изразих подкрепа към хората на улицата, това е всичко. Не знам защо у вас остана впечатлението, че нападам някого. Може би заради думите на моя колега.

– Аз също не разбирам, господин водач – каза десният политолог. – Това, срещу което протестират хората днес, са монополите, нали така?

– Да – каза водещият. – И в потвърждение на вашите думи, сега ще видим кратък репортаж, след което ще продължим.

Щом видеото тръгна, десният политолог се обърна към своя враг и каза бесен:

– Така ли ще играем?!

– Как?

– Подло!

– Кой почна?

– Ти!

– Господа, господа! – прекъсна ги водещият. – Не разбирам защо се карате! Наистина! Вие разбирате ли? – попита той писателят.

Писателят, който също не разбираше, кимна утвърдително с глава. Един писател трябва да разбира всичко, дори когато не разбира.

След като репортажът свърши и четиримата отново бяха включени на живо, левият политолог започна да перпели с ръце като човек, който ако веднага не каже нещо, ще умре.

– Извинете, много се извинявам, само едно изречение, едно кратко изречение!

Десният политолог се опита да го спре, но левият започна да стреля откос след откос и за три минути направи експертен анализ на сегашните събития, доказвайки като две и две четири, че за кризата са виновни десните партии в страната.

Десният политолог целият се изчерви. Той знаеше, че ако не каже нещо нечувано, нещо, което никой до сега не беше казвал, каузата му е изгубена.

Не, че десният политолог имаше кауза. Европейските програми за демократизация на страната осребриха неговата кауза с влизането на България в Европейския съюз. Сега той гребеше с пълни шепи от европейските пари. След като неговият враг го притисна до стената с подла мелодраматична тактика, той направи едно рисковано изказване, плод на накърнено самолюбие, а не на накърнени интереси. Преди да се усети, той назова виновника за окаяното състояние на държавата.

– Олигархията – каза той. – Ето го истинският виновник за нашите бедни. Олигархията, която се е сраснала с властта и с мафиотските структури. Зрителите навярно се питат кои са тези структури. Ще назова една от тях. Десният политолог назова една много известна икономическа групировка, за която се знаеше, че е мафиотска, но той беше първият, който намери смелостта да я дискредитира публично.

Това предизвика малък шок в студиото. Цели три секунди ефирът мълча. Водещият се изкашля и се обърна към писателя. Попита го как един писател като него вижда ситуацията.

Писателят не беше готов да се включи в разговора.

Той слушаше двамата политолози разсеяно. По време

на предаването мислеше за новите си очила с големи рамки, които напоследък бяха модерни сред интелектуалния елит в Европа. Имаше лошия навик да оправя без нужда тези очила и сега внимаваше да не ги пипне. Въпросът на водещия го завари неподготвен. В един неподреден, постмодернистичен стил, характерен за книгите му, той каза, че разбира гнева на хората срещу високите цени на тока, но му липсва онази духовна енергия, която да извиси протестите над бита. Духовното, каза той, трябва да вземе реванш над политическото, и продължи в тази посока, предлагайки аналогични опозиции като интимно-публично, изповедално-медийно и дори класическо-модерно. В почти всяко свое изречение намираще начин да вмъкне думата „смисъл“. Правеше го нарочно, защото беше чел, че в публичното говорене няма значение какво казваш, а има значение колко пъти ще повториш една важна, ключова дума, която слушателите ще запомнят, а какво точно си казал, ще забравят още на другия ден.

Докато го слушаше, водещият си мислеше „боже, какъв глупак“. Той не беше чел нищо от този автор. Довери се на своите редактори, които твърдяха, че това е най-добрият млад писател в момента. Смисъл тук, смисъл там, смисъл под път и над път. Водещият напразно чакаше оня да оформи някаква мисъл. Това обаче не се случваше и левият политолог не издържа:

– Аз много се извинявам! Чел съм всички ваши книги / това беше лъжа / и ги харесвам, но за какъв смисъл говорите, при положение, че хората не могат да си платят тока?

Последва хаплива тирада, в която политологът направи писателя на бъзе и коприва. За всеобщо учудване, оня не се обиди. Той знаеше, че зрителите ще запомнят комплимента на известния политолог за неговото творчество, а всичко друго ще забравят. Водещият обаче се почувства длъжен да му даде право на отговор:

– Нека бъдем по-понятни за зрителите. Кажете, какво виждате вие в тези протести.

Писателят помисли малко и каза:

– Виждам едни хора, които кръстосват улиците като изгубено стадо овце и това ми напомня как след Ньойския договор народът бил толкова отчаян, че ходел по улиците без цел и посока точно както сега. Накрая всички се събрали пред къщата на Иван Вазов, за да потърсят утеха от големия поет.

При тези думи писателя се просълзи. Останалите чакаха той да изведе някаква мисъл, но това не се случи.

– Какво трябва да ни говори вашият пример? – попита водещият.

– Нека всеки го разбира, както иска – беше отговорът.

– Аз ще ви кажа – намеси се веднага левият политолог.

– Господинът онагледил своите теории отпреди малко – хората са изгубени овце и само духовните водачи на нацията могат да ги утешат. Духът е по-силен от бита или нещо такова. Ами утешете ги, драги! Може би вие сте новият Иван Вазов.

При тези думи десният политолог взе да се смее. След като изобличи мафията, той излезе от контрол. Знаеше, че е направил добро впечатление на публиката и е спечелил диспута със своя лъв враг, но го мъчеше страх.

„Дали ще ме пребият веднага след предаването или ще ме пребият след няколко дни? Няма да е сега, прекалено е явно. Възможно ли е да ме убият? Едва ли. Няма да ме убият нарочно, но могат да ме убият неволно. Не, те са професионалисти, знаят къде и колко да бият, за да не предизвикат смърт. Един бой, какво толкова, ще го изтърпя!“

Човекът се намираще в нестабилно състояние. Каквото и да ставаше в студиото, него все го избиваше на смях. „Ега ти предаването, ега ти експертите“, недоволстваше през това време водещият и с нетърпение чакаше минутите за тримата гости да изтекат.

Докато предаването вървеше към своя край, писателят, който често беше нападан от недоброжелатели, че прозата му е прекалено сантиментална, да не кажем лигавя, подпря глава с юмрук като мислителя на Роден и не промени тази поза до края. Със своите интелектуални очила и в позата на мислител той се надяваше да коригира своя имидж на сантиментален писател.

След края на предаването левият политолог си тръгна пеша по пустите нощни улици. Той не искаше останалите да видят новия му супер скъп джип и го беше оставил на един паркинг далеч от телевизията. Докато вървеше към него, правеше разбор на предаването. Неговият десен враг успя да спечели мача чрез едно неразумно изказване, след което буквално се насра от страх. Този глупак вярваше, че е важен фактор и се страхуваше да не му отмъстят. Никой нямаше да го пипне с пръст, защото онези, които той нарече мафиоти, не го забелязваха въобще. Щяха да го оставят да ври в собствен сос, да се побърква и в крайна сметка да се откаже от публични изяви сам. През това време изобличителят на мафията поръча такси по телефона. Таксито спря пред входа на телевизията и той излезе предпазливо навън. Огледа внимателно тъмните улици, не видя там подозрителни хора или коли, и се качи в таксито. На път към къщи непрекъснато се оглеждаше. Никой не го следеше и той се прибра у дома значително успокоен.

Малко след като изпрати гостите си, водещият изведнъж се сети за нещо, което го накара буквално да се вцепени. Предишният ден на протестите в град Варна се беше

ОТЗИВИ ЗА „РАЗКАЗИ“ И „ШЛЕП В ПУСТИНЯТА“

Книгите на Людмил Тодоров са израз на непринудено литературно присъствие, при което разказването е осеност, а не пресилено усилие да си търсиш място сред многоликата авторска публичност.

Здравко Дечев

Людмил Тодоров не се стряска изобщо от литературните оръжия на новите поколения. Той знае какво е самата война. Самият живот.

Деян Енев

С класическа мощ разказвачът регистрира моралната неловкост на нашето време. Свърхконцентриран в правотата си, той всъщност ни показва разпада на истината. Убеждава ни в сложността на тривиалното. Разбира ни.

Марин Бодаков

самозапалил един млад мъж, чието име той все още трудно извикваше в паметта си. Младият мъж се казваше Пламен Горанов, фотограф и художник, който изгоря като факла пред общината. Водещият съвсем забрави за него и дори не попита своите гости как гледат на този краен, отчаян акт. Зрителите едва ли щяха да отчетат този пропуск, но неговите врагове щяха да го отчетат и да намерят начин да му натрият носа.

Тю, да му се не види! Как поне един от неговите гости не се сети за Пламен Горанов. Хайде, двамата политолози ясно, ами писателят? Той беше длъжен да се сети, нали е писател!

Покрай писателя водещият се ядоса и на самозапалилия се фотограф. Вместо да посвети живота си на благородна кауза, той изгоря. България не е Чехия, в която самозапалилия се Ян Палах стана икона за чешкия народ. Българският народ щеше да обезцени саможертвата на Пламен с версия за психическо отклонение или неизлечима болест. И все пак, редно беше да го споменат. Но къде ти! Водещият се зарече никога повече да не кани писателя в своето студио.

Писателят, който не подозираше това, излезе от телевизията в приповдигнато настроение и тръгна по добре осветените улици на нощна София. Краката му сами го отведоха до къщата на Иван Вазов. Там той спря под балкона на великия поет и се размечта. „Може би вие сте новият Иван Вазов“, каза политологът в студиото. Каза го с ирония, но само времето щеше да отсъди кой какъв е. Докато стоеше под балкона на Вазов, голямата надежда на българската литература така се развълнува, че очите му се навлажняваха. Преди да си тръгне, той се поклонил на великия поет и се прибра в къщи с пречистена душа.

Людмил Тодоров

ЛЮДМИЛ ТОДОРОВ

е сценарист и режисьор на игралните филми

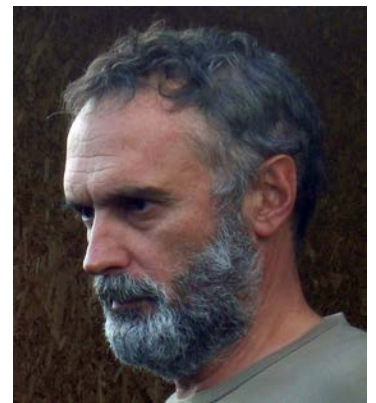
„Бягащи кучета“, „Любовното лято на един лъохман“, „Приятелите на Емилия“, „Емигранти“, „Шивачки“ и „Миграцията на паламуда“.

Филмите му са носители на всички престижни национални награди за кино и на много международни награди, сред които наградите от филмовите фестивали в Карлови Вари,

Солун, Валенсия, Монтевидео, Турин и др.

Людмил Тодоров е автор на сборниците с разкази „Да изгубиш Мечо Пух“ и „Разкази“, и на романите „Хроника на една любов“, „Хроника на едно пропадане“ и „Шлеп в пустинята“. Предстои публикуването на новия му роман „Скептици“ и сборника с разкази „Нагъл жизнелюбец“.

Людмил Тодоров е носител на националната награда за литература „Христо Г. Данов“ 2013 за романа „Шлеп в пустинята“. Сборникът „Разкази“ е номиниран за наградата „Хеликон“ – 2013.

Пет истории на Златна Костова

Преводачката на „Ало, ало“ и радиоводеца разказва истории от детството

КАК НЕ СТАНАХ ХУДОЖНИЧКА

Докато прехвърлям историите от детството, разбирам, че голяма роля в тях играе баба ми Елисавета, майката на татко. Знам, че сестра ми, която носи нейното име, беше нейната любимка, но баба никога не показваше предпочитанията си, беше мъдра жена (като всички баби) и всестранно надарена – една истински женствена жена: актриса, художничка, владееше чужди езици, свиреше на пиано и китара, обличаше се нестандартно и с много вкус, шиеше гоблени, правеше невероятни торти и кремове и най-вкусната царска туршия на света, гледаше на кафе и винаги в краката ѝ се галеше някоя котка... И така. Когато сестрата на баба, леля Цеца, се омъжила за „истински“ художник, баба „захвърлила четката“ (както сама обичаше да нарича отказа си да рисува като непрофесионалистка). Мъжът на леля Цеца идваше често на гости в голямата ни поповска къща и в едно от онези лета баба му предложи да дава уроци по рисуване на мен и на сестра ми. Цяло лято свако Йордан (Пиндиков) се занимаваше с нас – ту ни караше да позираме и ни правеше бързи портрети с молив, ту надълго и нашироко ни обясняваше как да визираме с молива, как да играем със светлосянката, как да „издуем“ крушата, как да покажем, че кайсията е още зелена, как се събират успоредните линии в перспектива. Дойде есента и въщи заприиждаха огромни плетени кошници с грозде – едро, кехлибарено и сладко! По цял следобед ние, децата, между една игра и друга, притичвахме в големия хол, завирахме се под старата дървена спалня, измъквахме едри гроздове и тичахме обратно да играем на двора. Един следобед, на влизане в хола, забелязах на нощното шкафче огромна чепка грозде. Как можех да се завра под спалнята за друг грозд, след като този беше, както казва Йори от „Мечо

Людмил Тодоров и Златна Костова

Пух“, „любимият ми цвят и любимата ми големина“! Грабнах го и изтърчах навън. По-късно, когато беше станало време за урока ми по рисуване, аз влязох весело в хола, за да сменя сестра си пред статива. Поздравих, но и сестра ми, и свако Йордан, не ми отговориха, а ме погледнаха някак строго и сърдито. „Защо си изляла модела?“ – попита свако. Може би тук е моментът да кажа, че когато въщи се правеха бели, в основата на всичко бях аз, въпреки, че бях най-малката от децата. Всички бяха свикнали с белите ми, а аз бях свикнала с наказанията си и никога не се чувствах виновна. За пръв път сега, макар петгодишна, се почувствах гузна. Дори си помислих, че сега наказанието ми трябва да е по-голямо от обикновеното. И то беше. Никога повече не отидох на урок по рисуване!

КАК НЕ СТАНАХ ЦИГУЛАРКА

На 6 години, когато вече ходех на детска градина и можех да чета, нашите решиха, че ми е време за инструмент. Походих малко в Детската музикална школа на акордеон при татко, но акордеонът не ме грабна отведнъж.

Затова, когато баба предложи да тръгна на цигулка при др. Пенков – приятел и колега на татко от Музикалната школа и потомствен цигулар – всички в семейството се зарадваха. Извади баба една стара малка цигулка-четвъртинка, останала може би от татко, другарят Пенков ми избра лък, подари ми ръчно-изработена възглавничка и колофон, и „потапянето“ в голямата музика започна. По това време татко завършваше Консерваторията, пианото беше в детската стая и късно вечер, когато къщата утихнеше и татко засвирваше, аз неизменно бивах приспивана с Шопен. Ето защо онова, с което започнах на цигулката, ми се струваше детско и простичко... Минаха няколко месеца. Малко преди лятната ваканция, в детската градина организираха тържество. Краси Добрев щеше да участва с рисунки, Петя и Пенка – с балет, още няколко деца – със стихотворения, всички, които не можеха нищо – с обща песен, а аз и Веселка Дачева – с изпълнения на цигулка. И до днес си спомням колко се вълнувах преди да засвирия. Но това вълнение не беше и наполовина толкова силно,

„ЦИГАНСКОТО ЛЯТО“!**От снощи и като песен – най-новият сингъл на Мишо Йосифов и „Сентиментъл Суингърс“!**

Безметежно
синьо
светло
бяло
леко
топло
като одеяло
слънчево и меко
мълчаливо
бавно
ненаситно
търпеливо;
жълто
златно
влюбено
свенливо
недоспало
но пък работливо;
диво
пламнало
неизгоряло
рано стъмващо
и закъсняло
между ден и нощ
тон смях изсмяхло;

уж си тръгва
после пак се връща
и по пътя
с всички се прегръща
рита топка
с котка си играе
тъй разсеяно е,
че нехае;

край битака
сяда със другари
проси левче,
бира
и цигари
обещава и сребро
и злато –
Циганското лято.

Златна Костова

колкото вълнението, което преживях, когато Веселка засвири! За разлика от мен, Веселка свиреше на половинка (цигулка за по-големи деца). За разлика от мен, Веселка свиреше много добре! Мисля, че тогава за пръв и последен път в живота си изпитах завист! На следващия ден, въпреки

огромното си нежелание, отидох на урок. Надявах се, че с повече воля ще започна да свиря като Веселка. В края на урока другарят Пенков написа в бележника ми петица – първата след цяла поредица шестици! На връщане към дома, съвсем смалена и оклюмала, счупих цигулката си в една желязна ограда. Вкъщи излъгах, че съм паднала. Никой не се опита да залепи цигулката.

КАК НЕ СТАНАХ ПУШАЧКА

Както вече казах, когато вкъщи „имаше пожар“, в дъното на всичко бях аз. Мама и татко станали родители много млади и като всички млади, бяха големи купонджии. Почти всяка вечер ни оставяха сами вкъщи и наръчвах на баба от време на време да се качва на втория етаж при нас и да ни наглежда. Като съвсем малка, докато кака свиреше на пианото, аз режех носните кърпи на татко, за да направя ново елече на Мечо. По-късно прекроявах роклите на мама с надеждата, че ще ми ги даде да ги нося и ще бъда хубава като нея. Около седмата си година започнах да се заглеждам в неизменната цигара на татко, а и в махалата ни, докато си играехме на улицата, бях видяла някои от момчетата да пушат. Затова предложението ми да изпусим по една цигара от татковите в поредната вечер, когато бяхме оставени сами, дойде съвсем естествено. Взех две цигари от запасите на татко, отворих широ-

ко прозорците на спалнята, извиках сестра ми, почерпих я и й запалих. В следващия момент се почувствах като във филма „Момичето на Бубе“ – имаше в целия акт на пушене нещо много хулиганско – смешно, сладко и забранено... Реших, че в този късен час по улицата не може да не минават момчета, затова извиках тихичко: „Хей, момчета, вижте ни!“ Каква беше изненадата ни, когато, вместо отговор на момчета, чухме гласа на баба: „Ей сега ще ви видя аз!“ Слисани от страх се втурнахме към кухнята. Баба обаче се качи бързо и ни пресрещна в коридора. Накара ни да й дъхнем, и макар аз да дъгнах навътре, цялата миришех на татковото „Слънце“ и шамарът, който баба ми зашлеви, прозвънтя в ушите ми като пицикато. „Ще видите майка ви и баща ви какво ще ви правят!“ – закани се тя и си слезе на долния етаж. До много късно не можахме да заспим – говорихме си уплашено в леглата, гадаехме какво точно ще ни се случи, когато нашите научат и какво наказание ще ни измислят. Чувствахме се много виновни, гузни и изплашени. Не знам дори дали въобще заспахме нея вечер. Целият следващ ден мина в очакване. По-следващият- също. Баба беше „от стара коза яре“ – така и не им каза. Но ние преживяхме наказанието си.

КАК НЕ СТАНАХ БАЛЕРИНА

Малко след като приключих с уроците по цигулка, тръгнах на балет. Голям

Златна Костова с актрисата Вики Мишел от сериала „Ало! Ало!“

мерак, голямо нещо! За три години имах специално ушита пачка и получих като подарък два чифта сатенени палци. От изкуствата, към които бях пристъпяла до този момент, това сякаш ме покори най-силно. Когато започнах трети клас, разбрах, че в края на годината мога да кандидатствам в балетното училище в София. Първо, естествено, споделих надеждите и мечтите си с баба. Тя каза, че всичко зависи от нашите. Спомням си дългия, сериозен разговор около масата една вечер. Тогава за пръв път се почувствах някак пораснала и зряла – слушах сериозно и давах сериозни и убедителни аргументи. Аргументите на нашите, обаче, се оказаха по-убедителни. Всъщност, той беше само един – не можеха да ме пуснат сама в София на 9 години! Немислимо беше. И толкоз. На следващия ден реших да се самоубия. Мама, учителка в прогимназията, беше на училище сутринта. Аз и сестра ми бяхме втора смяна – сутринта пишихме домашни и играехме с котките. Въпросната сутрин аз нито писах домашно, нито нищо. Взех едно голямо парче от бабиния щрудел, разтворих го и го посипах обилно с прах за пране (по онова време миехме съдовете с прах за пране, защото още нямаше „Веро“ и баба постоянно ни повтаряше, че трябва хубаво да изплакваме съдовете с вода, защото прахът за пране е силно отровен), после слепих половинките и изядох щрудела пред ужасения поглед на сестра ми. Легнах и зачаках да умра. Представях си как ще се тръшкат нашите, как ще плачат, как ще съжеляват... Нека. Минаха няколко часа – сестра ми продължаваше да плаче, а аз още не умирах. Най-сетне мама се върна от училище, сестра ми едва успя през плач да й разкаже и още дори не беше свършила, когато мама избухна в смях! – Нищо няма да ти стане, маменце, – потупа ме по бузата тя, – това е кола, с която колосвам панделките ви, не е прах... Най-много да се запечеш...

КАК НЕ СТАНАХ АКТРИСА

След втори курс Английска филология имах необходимото желание и бях събрала и научила необходимите материали за кандидатстване във ВИТИЗ. Зад гърба си имах силната подкрепа на целия режисьорски клас

на мъжа ми, радостта и одобрението на учителите им – Георги Дюлгеров и Младен Киселов – и напътстващите и окуражаващи срещи с Георги Черкелов. В деня на първия кръг излязох на учебната сцена на ВИТИЗ, готова да бъда поканена направо за някоя централна роля. Журито, приветливо и усмихнато, ме зарезпитва за материалите ми. Покойната Катя Зехирева – една жрица на изящното слово – ме слушаше особено внимателно и ме заговори последна. Тук правя едно уточнение: когато съм под стрес, произнасям „с“-то малко по-съскащо и дълго. Та, заговори ме Катя Зехирева, попита ме за името ми и каква проза съм подготвила. „Ззлатна Костова“, чух се да казвам аз. „А прозата ми е „Не спори сс Ламята“ от Радичков“, „Коя?“ – направи се, че не чува тя. „Не сссспорисссс Ламята“ повторих аз. Мисля, че следващите две или три изрече-

Златна Костова с актьора Гай Сайнър от сериала „Ало! Ало!“

ния, които казах, съдържаха в себе си вссссичките букви „с“ на сссвета! – Ти имаш дефект в говора, моето момиче – ми каза тя и се сбогува с мен. Винаги ще съм ѝ благодарна! Два месеца по-късно ме приеха в преводаческия профил на Английската филология и така станах преводачка.

Златна Костова

ЗЛАТНА КОСТОВА

е преводач, журналист, поет и преподавател. Тя е водещ на две авторски предавания в радио Свободна Европа през 2004–2006 година – „Другата преса“ и „Добри познати“. Двете предавания са наградени със специалната награда „За нетрадиционно жанрово присъствие“ на Медийния фестивал в Албена през 2005. От 2007 година Златна Костова е директор на международна дейност в БТА.

Превела е стотици документални, игрални филми и сериали, сред които сериалите на BBC „Ало! Ало!“, „Фолти Тауърс“, „Да, г-н Министър!“, „Да, г-н Премиер!“, „Абсолютно свършени“, „Само баламите бачкат“, „Музиката на човека“ на Йехуди Менухин, „Живата планета“ на Дейвид Атънбароу, американските „Приятелите“, „Женени с деца“ и др.

Превежда поезия, проза и драматургия. Сред преведените от нея книги са „Вещиците“ на Роалд Дал и „За вас е песента ми“ на Барак Обама. Преведените от нея пиеси, поставени на много сцени в България, включват: „Дон Жуан от Сохо“ (Патрик Марбър), „Какви ги върши твоята половинка?“ (Алън Ейкбърн), „Истерия“ (Тери Джонсън), „Лейтенантът от Инишмор“ (Мартин МакДона), „Заешка дупка“ (Линдзи-Ъбер), „Боси в парка“ (Нийл Саймън), „Херои“ (Сиблейра/ Том Стопард), „Ало! Ало!“ (Крофт и Лойд). Нейни са преводът и адаптацията на хитовата пиеса „Ножица-трепач“, която се играе в Театъра на Армията вече 9 години при небивал успех.

Номинирана е за Наградата на София (2003) за превода на сериала „Ало! Ало!“ (излъчван 21 пъти по ТВ) и за Наградата на Съюза на преводачите в България (2004) за превода на книгата „Военните дневници на Рене Артоа“. Златна Костова е автор на стихосбирката „Врабче в черупка“ (2012). Омъжена е за кинорежисьора Людмил Тодоров. Има син – Матей Тодоров – преводач на художествена литература, кино и драматургия.

1997 година

София, февруари 1997 г.

Когато пристигнах пред Народното събрание, там вече имаше доста хора, които го бяха обкръжили отвсякъде. Те свиреха с уста или свирки, крещяха „червени боклуци“ и „убийци“ и хвърляха снежни топки към полицаите. Пред „Александър Невски“, откъм парламента, бяха инсталирани тонколони, от които предаваше „Дарик радио“. Имаше постоянни включвания от сградата на парламента, както и отвън. И аз повиках, хвърлих две снежни топки и попитах някакъв мъж за часа. Беше четири и половина. Реших да прескоча до градинката пред „Кристал“ и да си купя сандвич. Не бях много гладен, но ми се искаше да се подкрепя с нещо. Отидох до павильона срещу италианското посолство – имаше голяма опашка. И там бяха включили „Дарик“. Не ми се чакаше и се зачудих дали да не отида другаде. Тогава откъм Военния клуб по „Цар Освободител“ се появиха два мерцедеса. Аз тръгнах да обикалям тълпата и пред паметника на Александър II видях Елън, която ми се усмихна.

– Откога си тук? – попитах я.

Срещата ни беше след един час.

– Отскоро – отвърна тя – Ходих до електронната поща и чух виковете.

– Ще стане още по-напечено – казах.

Край нас хората започнаха да викат „долу БСП“. И аз повиках.

– Какво ще стане сега? – попита Елън. Тя беше американка.

– Не знам.

Елън ме погледна недоверчиво.

– Какво викат тези хора? – попита тя.

– Червени боклуци.

– Какво значи това?

Преведох ѝ.

– Червени боклуци – повтори тя. – Не е ли малко крайно?

– Крайно е.

– Моите приятели се чудят на българите – каза Елън. – Чудят се как живеят с 20 долара на месец и защо не се бунтуват.

Ставаше дума за разни американци, които живееха в България.

Хората продължаваха да викат, да хвърлят снежни топки и камъни към парламента. Ставаха все повече, както и полицаите зад ограденията.

– Гладна съм – каза Елън – Искаш ли да отидем някъде и да хапнем нещо?

Отидохме в едно кафе на улица „Шипка“. Вътре беше топло, почти пълно, но имаше и свободни места.

По радиото предаваха последните новини от площада пред парламента. Седнахме до прозореца. Навън се здрачаваше. В Докторската градина търчаха кучета.

– България става все по-екзотична – каза Елън – Но се чудя какво ще правя аз със своя живот.

– Защо? – попитах.

– Още имам пари, но не знам докога ще ми дават от кредитните карти

– продължи тя – Това не може да продължи вечно, нали?

– Слушай, защо не заминем за Америка. Там ще започна някаква работа, а и ти можеш да учиш.

– Но ти не искаше да ходиш в Америка? – учуди се Елън.

– Вярно. Не исках. Но какво от това? В края на краищата едно отиване до там не е кой знае какво. Седем часа със самолет.

– Но какво ще стане със семейството ти?

– Нищо. Жена ми се оправя и без мен. Освен това винаги мога да се върна. Имам хиляда и петстотин долара. Имам и апартамент. Мога да го продам. Струва поне 15 хиляди.

Представяш ли си как пристигаме в Ню Йорк? Нашата първа нощ? Елън, не бъди страхлива. По дяволите! Да зарежем всичко и да се махнем оттук!

– Ти си луд – каза тя. Адски сериозно. Барманката донесе сандвичите. Започнахме да ядем мълчаливо. По радиото прекъснаха музиката

и съобщиха, че демонстрантите са нахлули в парламента.

– Наистина ли? – не повярва Елътн, когато ѝ преведох.

– Искаш ли да отидем да видим?

Още щом излязохме, чух ревовете на тълпата. Когато наближихме Университета, започнаха да стават по-силни. Хората бяха изпълнили градинката пред Художествената академия. Стигаха чак до сградата на парламента, опираха в стените ѝ. Някои влизаха вътре през счупените прозорци и вратата. Един мъж тръсеше прозореца на партерния етаж с лакът. Други се бяха качили на покривите на колите отпред и скачаха върху тях. Полицайте бяха изтикани до другата страна на сградата. Носеха шлемове и бронирани жилетки. Между тях имаше журналисти с камери и фотоапарати.

В този момент от вратата на парламента започна за излиза някакъв бял облак. Вятърът го разнесе и усетих как почва да ми люти на очите.

Тълпата се отдръпна назад. С Елътн тръгнахме към паметника на Цар Освободител. Там бяха запалили огън. Спряхме до него и Елътн започна да се грее. Едно момче свиреше на китара и пееше, а другите му пригласяха. Беше се наметнал с американското знаме.

– Пак ще отида до електронната поща – каза Елътн – Искам да проверя дали е пристигнало нещо.

– Не е ли вече късно?

– Те работят до седем часа, но дори след това винаги има някой. Много са любезни и ме харесват.

– Аз ще те чакам тук. До огъня.

Тя тръгна и аз видях как се смесва с хората, които изпълваха „Цар Шишман“, а после потъна в мрака. Момчето с американското знаме продължаваше да свири, а хората край мен пееха. Другите продължаваха да обсаждат Народното събрание, да крещат и да хвърлят камъни и снежни топки към стъклата. От време на време някое се строшаваше. Появиха се войници пред централния вход и откъм Академията на науките. Имаше и много полицаи, които обграждаха плътно сградата от вътрешната страна на тълпата. Откъм входа срещу „Ал.Невски“ продължаваше да се носи сълзотворен газ, но вятърът го разпръскваше. „Дарик“ ехтеше наоколо с информации за събитията

от площада и песни. Приличаше на голямо шоу.

Елътн се върна и заедно с нея обиколихме още веднъж край парламента. Когато минавахме край „Ал.Невски“ видяхме, че са започнали да пристигат линейки. Бяха най-различни модели – съветски „Волги“, микробуси „ФауВ“ и „Мерседес“ и камионетки. Всички бяха със запалени буркани. Изпълваха целия площад около църквата. Някои от хората им пречеха пътя.

– Ще минете само през мен! – крещеше старец на шофьора на една от линейките.

– Защо идвате? Кой ви повика?! – питаше жена на средна възраст. Шофьорът отговори, но не чух какво. Прожекторите на църквата също горяха, а тонколониите до стъпалата продължаваха да ехтят. Беше ми много студено. С Елътн пак бяхме гладни и решихме да отидем да изядем по една пица във „Венеция“ на улица „Бенковски“.

Стигнахме до там, намерихме свободна маса, поръчахме две „Маргарити“ и кана червено вино, отпихме и Елътн каза:

– Трябва да говоря с теб.

– Добре – отвърнах и се загледах по нашата сервитьорка.

– Става дума за нещо важно – недоволно ме погледна Елътн.

– Добре – кимнах, – казвай.

– Трябва да се върна в Америка – рече тя и млъкна.

Аз се засмях.

– Винаги заминаваш за някъде – казах. – Първо Унгария, после Русия,

преди три дни се върна от Норвегия. Замини и за Америка. В края на краищата нали си американка.

Елътн поклати глава.

– Ти нищо не разбираш. Този път е по-различно.

– Защо? – продължих да се хилия, после попитах – Да не би да ми казваш, че заминаваш завинаги?

– Не знам. Но ще е за дълго.

– Колко дълго?

– Не знам – рече тя.

И се разплака.

– Е, добре – насила се ухилих и пак погледнах сервитьорката. Тя се беше облегла на бара и говореше с някакво момче. Горката Елътн. Заминава за Америка, а мен ме оставя при хубавите български момичета.

Това си беше наша шега. Елътн се разрида още по-силно. Едно момиче от съседната маса се обърна.

– Добре, де. Пошегувах се – казах.

– Съжалявам. Все още не мога да осъзная какво казваш. Нали щеше да оставаш тук поне една година?

Търсеше си работа?

– Да, но нищо не намерих.

– Така е. Нищо не намери... Кога смяташ да пътуваш?

– След три дни е самолетът ми за Ню Йорк. Излитам от Виена. Оттам е най-евтино.

– Вдругиден?

– Да.

– Ясно – казах.

Сервитьорката донесе пиците. Елътн ме гледаше с разтворени очи. Беше спряла да плаче.

– Каж ми нещо, моля те. Не бъди студен.

София, януари 1997 г.

– Няма.
 Но продължих да мълча и да се опитвам да мисля.
 – Кога реши да пътуваш?
 – Ами, след като не мога да намеря работа тук, по-добре ще е да отида в Кълъмбия и да започна специализацията си от втория семестър. Трябва да мисля за своето бъдеще.
 – Мислех, че България ти харесва.
 – Наистина ми харесва, но как бих могла да живея тук?
 – Може би щеше да успееш да започнеш работа.
 – Вече съм решила – каза тя – Не се опитвай да ме разколебаеш.
 – Няма. А за мен помисли ли?
 – Ти ще останеш тук. А ако искаш, можеш да дойдеш в Америка.
 – Но никой няма да ми даде виза. Много добре знаеш.
 – Може и да ти дадат. Освен това няма да те забравя.
 – Твоя работа – вдигнах рамене – Но от този момент аз те считам само за приятелка.
 – Приятелка?
 – Нали винаги това искаше?
 – Да – кимна тя.
 Започнахме да се храним.
 Когато излязохме навън и стигнахме до ъгъла на „Дондуков“ и „Раковска“, видяхме, че на тротоара пред бистрото има полицаи, а на платното пред операта бяха спрели полицейски коли и два мотора. Те блокираха движението по двете улици в посоките към парка „Заимов“ и „Александър Невски“. Откъм парламента продължаваха да се носят викове.

В квартирата на Елън пуснах телевизора. Започна „Днес“ и дадох репортаж от Народното събрание. След това пуснахме ВВС. Водещата новина бяха събитията от България.
 – Вие, българите, вече ставате известни – рече Елън.
 И тя се засмя, а после се съблече гола и легна. Зави се под одеалото.
 – Много съм уморена.
 – И аз.
 – Ела.
 Нищо не отвърнах.
 – Ела – повтори тъжно тя.
 – Не – рекох – Нали ти обясних? Ние сме приятели. Никакъв секс.
 – Но защо?
 – Не знам. По-добре ще е за мен, ако се разделим още сега. Най-малкото, ако не правим любов.
 – Но това е глупаво! Както искаш. Ако искаш може да си тръгнеш.
 – Много е късно – рекох. Наближаваше полунощ. – мога да остана да спя тук, ако ми разрешиш. На другото легло, разбира се.
 Легнах на леглото във вестибюла и тя загаси лампата. Когато се събудих, разбрах, че Елън е при мен. Беше гола и усетих тялото ѝ до моето. Тя ме целуваше. Лицето ѝ беше мокро от сълзи.
 – Моля те, моля те... – шепнеше тя.
 – Махни се – дръпнах се аз – Не искам.
 – Моля те! Не... прави... това... с мен... Моля те... Желая те... Обичам те.
 – Не – станах от леглото – Ще си тръгна.

– Недей – тя се свлече в краката ми гола, разплакана и малка в тъмната стая.
 Светнах лампата и се облякох, а тя продължаваше да стои гола и да ме гледа.
 – Наистина ли си тръгваш?
 – Не мога да остана.
 – Майната ти!
 Тя трясна вратата след мен.

Тръгнах по „Раковска“ и когато се изкачих до площада пред „Ал. Невски“, видях, че пред Народното събрание има още хора, които продължаваха да викат. Отидох там и до паметника на Александър II видях двама познати.
 – Какво става? – попитах – Още ли са вътре?
 – Вътре са! Червени боклуци! Няма да ги пуснем да излязат! – извикаха няколко души.
 Беше студена нощ.
 Полицайте се бяха строили в редици отсреща и тропаха с палки по щитовете си, после се втурнаха да бият. Тълпата се разбяга и аз хукнах по „Шишман“. В главата ми избухнаха пламъци. Обърнах се и видях отблизо копчетата на униформа.
 Когато се свестих, до мен някакво момче стенеше на земята. Беше ми студено, главата ме цепеше, станах и се пипнах отзад. Косата ми лепнеше и видях кръвта по дланта си.
 Улиците бяха пусти.
 Най-после всичко беше свършило.

Стефан Кисъев

Романът „Сестри Палавееви в бурята на историята“ на Алек Попов спечели наградата за нова българска художествена проза „Хеликон“. Призът беше връчен на церемония в столичната книжарница „Хеликон-Витоша“ на 12 декември.

Миналогодишният победител Христо Карастоянов връчи на Алек Попов статуетката „Орлето на Хеликон“, изработена от скулптора писател Евгени Кузманов. Алек Попов е първият български писател, спечелил за втори път отличието. Преди 11 години той получи първата награда „Хеликон“

за сборника си с разкази „Ниво за напреднали“.
 „Мечтая да видя процес на национално помирение, който да ни позволи да вървим напред. Писах първата част на книгата в по-спокойна обстановка. За втората част ситуацията е променена – призраците от миналото се съживяват с неочаквана сила. Това прави задачата ми много трудна, защото писателят се нуждае от историческа дистанция. Историческите рани оживяват и това е плашещо, но и ни казва, че страницата не е затворена и трябва да минем през нея, за да стигнем до по-добро бъдеще“ – така Алек Попов

направи връзка между събитията около 9 септември 1944 г. и днешните протести срещу правителството.
 Романът „Сестри Палавееви в бурята на историята“ беше избран от петчленно жури в състав: Калин Донков (председател), Кристина Димитрова, Юрий Лазаров, Андрей Захариев и Бойко Ламбовски, между 12 книги. Мотивите му са: „Книгата изпъква с впечатляващия творчески риск да се обърне към една двусмислена в общественото съзнание епоха. Изпъква и с високия художествен резултат от този риск“.

„Разрушаване на паметника“

Поетът Евтим Евтимов е една от най-значимите личности в съвременната българска култура и литература. Стиховете му са влезли в сърцата на много българи, много от тях са изпети от най-големите български певци, чрез тях няколко поколения българи се обясняват в любов на любимия човек или се учат на патриотизъм.

Във връзка с 80-годишния му юбилей бе издадена мемоарната му книга „Разрушаване на паметника“. Тя е калейдоскопичен автобиографичен разказ, изпъстрен както с размисли за миналото, така и със забавни случки, някои от които звучат като вицове и анекдоти, но са истински, с най-ярките личности в историята и културата ни – Тодор Живков, Младен Исаев, Георги Джазгаров, Веселин Андреев... В книгата е отразена гледната точка на писателя към процесите и промените в обществения, културния и духовния живот през втората половина на ХХ век.

Поетическият гений на Евтим Евтимов получава високи оценки още с издаването на първите му книги и през 1966 г. той е изтеглен в София, като е назначен в отдел „Поезия“ на издателство „Народна младеж“. По-късно десет години е заместник главен редактор на списание „Пламък“ – средище на младото поколение в българската литература. След това десет години е директор на издателство „Народна младеж“. Той поема отговорност и пуска за печат скандалната за онова време книга на Жельо Желев „Фашизмът“, в която мнозина откриват и характеристиките на тоталитаризма. По-късно, когато е главен редактор на писателския „официоз“ – вестник „Литературен фронт“, е свален по височайше разпореждане година преди промените заради публикуването на преводни руски статии за „перестройката“ и статиите му за обгазяването на Русе и хидрокомплекса Рила, който би нарушил екологичното равновесие чак до Бяло море.

Живял и творил в литературния и обществен кипещ през този половин век, Евтим Евтимов се оказва в епицентъра на важни културни и политически събития. Характерни щрихи за тоталитарното време могат да се видят в новата му книга, в спомените му за премиерата на „Прокурора“ на Георги Джазгаров със Стефан Гецов, за Комисията за битово и морално разложение към СБП, за големия лов на Пенчо Кубадински, за свалянето на телевизионния сериал „Тошко Африкански“ заради страха да няма асоциации с пътуването на Тодор Живков в африканските страни по същото време, за обгазяването на Русе... Но наред с това изпъкват образите на значими творци като Павел Вежинов, гръцкият поет Янис Рицос, Веселин Андреев, Дико Фучеджиев, Ламар, Божидар Божилов, Александър Геров, Росен Босев... Ненатрапчиво е и присъствието на самия автор – обстоятелствата около статията му „Въздух за гласността“, написана две години преди промяната през 1989 г., личните му морални победи и разочарования...

Пламен Тотев

ЕДНА НАЗДРАВИЦА

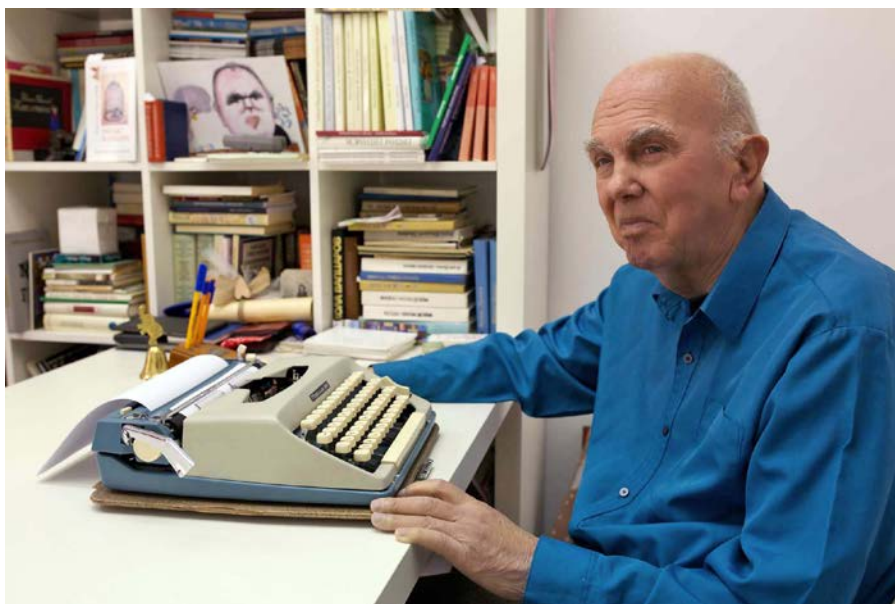
Понякога и най-достоверната история може да се приеме за писателска измислица, както тази например. Аз, който съм един от участниците в нея, понякога се питам дали не съм я чувал от някого или съм я сънувал след бутилка грузински коняк. Тя може да се случи само в Грузия и точно в центъра на нейната столица Тбилиси.

Завършиха тържествата, посветени на великия грузински майстор на художественото слово Шота

Руставели, но тостовете за него продължаваха в голямата зала на ресторанта. Пълните рогове с огнена магия се лееха от единия край до другия и градусите бяха достигнали до такава точка на кипене, че всички говореха или крещяха, но почти никой не слушаше другите, освен себе си. Приличахме донякъде на онези, които започнали да строят Вавилонската кула, за да стигнат до Бога. До всевишния, разбира се, ние нямахме сили да се изкачим, но с помощта на голямото пиене бяхме се добрали до

Дявола.

Споменах името на последния и изведнъж над главата ми изплува сянката на един млад грузински поет. Помислих си, че е дошъл да ми чете свои стихове, но се излъгах. Той пошепна на ухото ми, че отвънка ме чакат няколко млади поети и поетеси, там ще бъде много по-интересно, отколкото сред тези старци. Момичетата били много отворени и вмес- то тази юбилейна скука, навънка имало по-интересни неща. Поканата беше съблазнителна. Обадих се на

Ламар, че отивам на друго място. Той водеше нашата двучленна делегация, по-точно себе си и мене, и трябваше да знае къде отивам.

– Умната с грузинките! – посъветва ме бащински той.

– И ти! – отвърнах му синовно аз. Няма да разказвам къде съм бил и какво съм правил през цялата нощ, поетът е поет тогава, когато не се съобразява какво да прави или да не прави. На разсъмване се добрах до апартамента в хотела. Забелязах, че Ламар още не се е прибрал от юбилейното пиршество, но като знаех как обича да си пийва, това не ме изненада. Легнах си почти неразсъблечен и веднага съм заспал. Явно грузинките не бяха успели да ми сложат рога на главата, но същите тези рога, пълни догоре с грузинска магия, бяха успели да се забият в главата ми и бяха ме упоили. Спал съм непробудно и навярно нямаше да се събудя до един нов юбилей, ако някой в това сънно състояние не беше сипал в устата ми коняк. Този номер ми беше познат, затова веднага се сетих, че е Ламар. – Ставай! – каза ми той. – Утрепаха ме!

Утрепали го, а пък бърза да седнем край отрупаната с питиета и хайвери маса във фойето на апартамента. Започнахме отново, сякаш досега не бяхме пили нищо. На въпроса ми какво се е случило в ресторанта след моето излизане навънка, той започна да разказва.

На юбилейната маса, край която

известно време седях и аз, късно вечерта останали десетина грузински писатели. Започнало едно надпиване, каквото Ламар не помни. Наложило му се да защити не само своята мъжка чест, но и на родината си. Наздраве за тоя, наздраве за оня, наздраве за кого ли не. Забравили даже за юбилея на поета, за когото бяха се събрали. Ламар наливал гърлото си с грузински рогове, очите му вече блестели много по-силно даже от звездата на Героя, която стояла от лявата му страна и само слушала. Домакините също не отстъпвали в това негласно съревнование. Някъде към първи петли половината от грузинците вече се търкаляли под масата, пияни не знам докъде си, и заспали. Ламар също бил пиян, но си казвал – дръж се, Ламаре, трябва да ги надпиеш, те са петима, а ти си един срещу тях. Пиел, пиел и вече не помнел колко. На разсъмване паднали под масата още трима, останали още двама и той си повтарял, че трябва да се пребори и с тях. Някъде към осем часа сутринта единият се търкулнал също под масата. Останал само един. Един срещу един. Ламар си припомнил онази песен – „Бой последен е този“, и продължил да се надпива с последния грузинец. Надявал се бързо да го изпрати под масата, но този същия пиел даже и за пияните. Три часа един срещу друг, нито единият се предава, нито другият. Такова чудо му се случвало за първи път. Колко грузински рога изпили, колко още ги очаквали... не

се отказвали от тази битка. Накрая Ламар не издържал, блъснал го с пълния рог. Циментовият под издал такъв зловещ трясък от падането му, че нашият изведнъж, а навярно и от страх за стореното, отрезнял. Убих човека – казал на себе си той, и скочил от стола да му помогне. Обаче като го обърнал по лице, едва не умрял от ужас самият Ламар. Това бил бюстът на Сталин.

– Като видели, че ги побеждавам

– продължи да разказва Ламар, – сложили до мене бюста на Сталин.

Този номер няма да го забравя и на оня свят, но той ме помоли да не се шегувам с тази история, че може да се случи и на мене.

И си помислих: дали понякога вместо с истински идеали, ние не сме се борили с техните бюстове, заслепени от пианството на една идея и сме загубвали сетивата си за нещо по-реално?

НА СТЬЛБИТЕ

Пиехме наливно вино в клуба на журналистите с Георги Джагаров и Георги Свежин, когато телефонът до стената иззвъня и келнерът даде някакъв знак на Джагаров. Той взе слушалката, каза на някого „добре“ и понеже вече затваряха, предложи да се прехвърлим в бара на хотел „Балкан“. Колко им е на пийнали хора, които могат без една чаша, но не могат после само с една. Пред стълбището на хотела имаше някакъв шпалир от късни посетители, тук имаше някакъв прием по повод гостуването на известен съветски театрален състав, но ние бяхме забравили. Застанахме отстранни, един до друг и тримата, докато чакахме, отвътре излезе някакъв нисък генерал. Той се ръкува с този, онзи, заситни по стъпалата и изчезна в една луксозна лимузина.

– Иван Михайлов – обясни ми Георги Свежин и продължи да гледа към главната врата.

Голямо чудо, казах на себе си, като е генерал, и замълчах до него. Да си седи в казармата или в министерство, а не по никое време да обикаля големите заведения.

Както си мислех така, отвътре излезе поетът Ангел Тодоров. Голото му теме лъщеше от топлината, а на зачервеното му лице, навярно от из-

питата водка, му се появи нещо като усмивка. Виж, на него му подхождаше да излиза от такова заведение, той обичаше хубавото ядене и пийване, това личеше по тялото му – до каквото се докоснеше, веднага се лепваше на корема му.

Бай Ангел застана до двамата Георгиевци, а те изпънаха тела, като пред голям началник. Какви са тези шеги посред нощ и то точно на този вход? Той се ръкува с тях, попита ги за едно, за друго, а те стояха изправени и премерваха думите си. Сигурно е от пиенето, глътнали са дълбоко думите си и не могат сега да ги извадят и кажат на човека. На негово място щях да се обидя, как може да са толкова съдържани, но те са стари приятели, имат си свой език и навярно утре ще се оправят.

Аз обаче реших да променя тази съдържаност, особено в такава нощ. Когато бай Ангел спря при мене, вместо да се ръкувам с него, взех, че го потупах по рамото и едва не го прегърнах.

– Бай Ангеле, драго ми е, че те виждам на това място.

– Ха, така ли? Добре, добре, и аз се радвам.

– Кога ще се видим?

– Когато се обадиш, това е лесно – отговори ми той и продължи да слиза по стълбите, съпроводен от три непознати лица.

Стефан Гецов, известен артист, също беше до бай Ангел, но аз го видях едва сега. Той се смееше така силно, че дяволите играеха в очите му и ми се заканваха с пръст. Засмях се и аз,

виното понякога има това качество да размива, и аз го ценя. Попитах Свежин защо не се засмее и той, какво така изведнъж се намръщи, да не би това да е заради Ангел Тодоров, но той ме прекъсна:

– Трябва да се плаче, а не да се смее. Как можа да не познаеш другаря Тодор Живков, а да го наречеш бай Ангел? Аз на негово място цял живот ще ти бъда обиден. Пък на всичко отгоре какво ще си помисли за нас, като ни видя с теб?

14. 06. 1988 г.

ПАДНИ И СТАНИ

Всяка година Тодор Живков взимаше лично участие в тържествата, посветени на Христо Ботев и загиналите. Тази година също спази традицията. Цяла Враца го очакваше някъде в началото на пешеходната пътека. Точно там, на тъгла, черната кола спря и от нея излезе той. Докато много от присъстващите ръкопляскаха и го поздравяваха, изведнъж от навалицата излезе някакъв мъж с пистолет в ръка и го насочи към него. Аз бях наблизо и видях всичко, което се случи пред очите ми. Илия Кашев, началник на охраната, изведнъж полетя над всички и покри тялото на Човека от народа, както го наричаха някои. Това неочаквано произшествие продължи може би секунди, но на мене ми се стори безкрайно. За първи и навярно за последен път виждах такава меле.

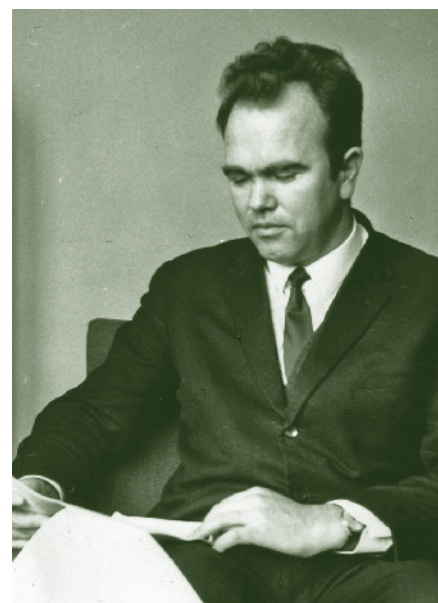
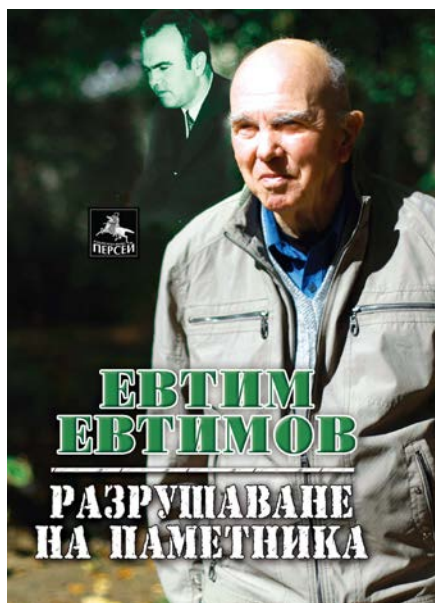
Изведнъж сред многото охранители се измъкна едрата фигура на Тодор Живков. При повалянето му на

земята лъскавият му костюм се беше изцапал, затова той свали самото си, поизтупа го, после вдигна ръка към посрещачите и тръгна между тях, сякаш нищо не се беше случило. Спираше се при едни, други поздравяваше отдалече и нито веднъж не се обърна назад.

Точно в този миг забелязах неговата вътрешна сила. Той беше паднал преди малко само за миг, но след това вървеше към паметника на Христо Ботев с вдигната ръка и сякаш отиваше да рапортува, че е жив. Друг на негово място щеше да се ограда от цяла армия с пазачи, а той напротив: изправи се на крака и тръгна между хората с изправена глава, сякаш нищо не беше станало. Тази картина така се запечата в моята памет, че не мога да я забравя толкова години. Дори когато виждах нещо негативно в неговите действия, аз си спомнях за този изправен човек, някъде над всички и над себе си. И исках да го поздравя. Защо обаче трябваше някой да го събори за малко, както през този ден, за да покаже своето лице? За това и сега, когато мина през Враца, пред мен се изобразява тази картина на падането и изправянето. Този миг го издигна в очите ми, а може би и по-високо. Паднеш ли веднъж, побързай да се изправиш.

1989 г.

Евтим Евтимов

Пернишката крепост „Кракра“

Около 30 000 български и чуждестранни туристи годишно се очаква да посещават пернишката крепост, разположена на хълма „Кракра“ край града. Това разказа пред БТА Цветан Андронов – ръководител на проекта „Подобряване на туристическата атракция – средновековна крепост „Кракра Пернишки“ и свързаната с нея инфраструктура. Крепостта е в списъка на паметниците на културата с категория „национално значение“. Тя е сред най-посещаваните туристически обекти в региона, обичано място за отдих на перничани, любители на историята и археологията.

Тук са разкрити 700 м крепостни стени и основи на 30 антични и средновековни сгради, седем средновековни църкви, две от които са уникални.

Най-ранната църква е от 6 век след Христа, твърди археологът Филип Михайлов. По думите му изключително ценна е елинистическата крепостна стена. Тя е сред най-представителните крепости от първата половина на 4 век преди Христа, увери Михайлов. За първи път името на Перник се среща в апокрифната българска летопис, твърди още археологът. Според него най-ранната крепост на хълма е съществувала едва от средата на 4 век преди Христа, преживявайки разцвет до началото на 3 век преди Христа. Единичните находки – монети, керамика и фибули подказват, че на възвишението има следи от обитаване от края на 5 – първата половина на 4 век

преди Христа. Във вътрешността на крепостта от 9 до 12 век са били изградени около 75 жилища.

Пернишката крепост е изиграла особено важна роля от края на 10 и началото на 11 век, когато била управлявана от воеводата Кракра. Той водил самостоятелни военни действия срещу Византия. Първата обсада на Василий Втори на крепостта през есента на 1004 г. била неуспешна и той изтеглил войните си през Самоков и Пловдив към Цариград. Византийският владетел отново обсадил крепостта през 1016 година, разчитайки, че така след това по-лесно ще превземе Средец. Обсадата продължила 88 дни и този път била неуспешна. След падането на България под византийска власт пернишката крепост „Кракра“ запазила значението си на важен военностратегически и търговски център, разказа за БТА историкът Симеон Мильов.

През 1189 г. Перник бил разрушен, но селището не изчезнало, а се преместило в подножието на хълма. С развитието на въгледобива от края на 19 век и разширяването на мините с царски указ от 26 юни 1929 г. село Перник било обявено за град. Визуализацията на крепостта е направена така, че да бъде максимално видима от жп линията и международния път София-Гюешево. Възстановена е югозападната порта и два бастиона в югоизточната част. Осемметрова дървена кула с наблюдателна площадка дава възможност за панорамен изглед към крепостта. Метална стълба изкачва посетителите над нивото на реставрацията. Обособена е детска скаутска площадка за скално катерене. Цветно фасадно осветление приковава отдалече погледите към твърдина-та. „Получава се мрежа от светлина, при която крепостта „изгрява“,

коментира проектантът на обекта арх. Янко Петров. Друга наблюдателна площадка пък открива най-големия панорамен изглед към града. Във вътрешната част на „Кракра“ ефектно осветление насочва към руините.

Стенобойни машини, използвани при заснемането на чуждестранни филмови продукции допълват атракциона. Катапултите са били част от декорите на изкуствената крепост „Алезия“ край с. Рударци при заснемането на филма „Спартак“. Машините са действащи, всяка от тях се тегли от по 12 впрегнати биволи.

Екскурзоводи и аниматори ще посрещат туристите на древния хълм. Изграден е посетителски център, в който ще има зала с проектори за представяне на информация на посетителите, както и магазин за сувенири. Възстановени са всички алеи и осветлението в парка под крепостта. Художниците се надяват да превърнат хълма в пернишкия Монмартър, като рисуват на място и излагат свои произведения. Пернишка музикално-танцова формация вече нееднократно представи пищен спектакъл „Кракра“.

Предвижда се да бъдат предложени едnodневни, двудневни и тридневни пакетни туристически услуги на над 50 туроператорски фирми у нас и в чужбина. Очаква се новата туристическа дестинация да стимулира бизнеса, да се превърне в предпочитано място за провеждане на културни мероприятия и да допринесе за значително нарастване на приходите от тури-

зъм в общината.

Превръщането на пернишката крепост в атрактивно място за туристи е осъществено с помощта на Оперативна програма „Регионално развитие“ 2007–2013 г. Стойността на реализирания проект е 3 711 658 лв. Финансирането от Европейския фонд за регионално развитие възлиза на 3 020 672,47 лева. При визуализацията е използвана иновативна технология – метална конструкция с полимербетонни платна, обясни Цветан Андронов. По думите му тя се прилага за първи път у нас. Новият вид на крепостта обаче се прие нееднозначно от перничани и предизвика бурни дебати.

„И Айфеловата кула първоначално не е била харесвана от парижани, а се е превърнала в символ на френската столица“, коментира заместник-кметът на Перник Илинка Никифорова. Очаква се визуализираната крепост официално да бъде открита до края на годината, уточни Цветан Андронов – ръководител на проекта „Подобряване на туристическата атракция – средновековна крепост „Кракра Пернишки“ и свързаната с нея инфраструктура“. София и Югозападния регион са кандидати за „Европейска столица на културата 2019“.

Елка Робева, БТА

Срещата на Владимир Сис с българския историк проф. Васил Златарски в Прага

Тази година се навършват 55 години от трагичната смърт на чешкия журналист Владимир Сис (1889–1958). Свързал живота си с България, след Първата световна война той се завръща в своята родина и работи като завеждащ културната хроника на популярния в-к „Народни листи“. На страниците на вестника чешкият журналист популяризира културния живот в България и изявите на български интелектуалци в Чехословакия. През есента на 1923 г. председателят на „Българо-чехословашка взаимност“ проф. Васил Златарски (1866–1935) заедно с членове на дружеството посещават гр. Прага. По време на престоя си в чехословашката столица българският историк дава интервю на Вл. Сис за читателите на „Народни листи“.

В началото на разговора Вл. Сис представя на читателите своя гост: „известен български историк и наследник на покойния д-р К. Й. Иречек, виден славянофил и ревностен привърженик на идеята за славянско сближение.“ Същевременно, чешкият журналист откровено признава за царящото в Чехословакия убеждение, че след Първата световна война „България била чужда на славянската идея“. Затова, продължава Вл. Сис, поместеното с проф. В. Златарски интервю има за цел да разсее тази заблуда.

СЛАВЯНСКАТА ИДЕЯ В БЪЛГАРИЯ

В уводните си думи проф. В. Златарски посочва, че през XIX век славянската идея има романтичен привкус и се свързва с имената на чешките слависти Ян Колар, Павел Шафаржик и на руските славянофили Николай Аксаков и Иван Киреевски. По-нататък проф. В. Златарски очертава историята на славянската идея в българските земи, която датира от времето на турското робство, когато българите са били откъснати от евро-

пейската цивилизация. След Освобождението славянската идея в България се засилва, продължава проф. В. Златарски, стимулирана от симпатиите и признателността на българите към руския и чешкия народ – на първите българите дължат своето освобождение, а на вторите – културния напредък на освободената си държава. Не бива да забравяме имената на К. Иречек, В. Добруски, братя Шкорпил, Ян Мърквичка, Ярослав Вешин и останалите чешки интелектуалци, които след освобождението на България допринасят за нейната модернизация. Затова и организираната екскурзия до Прага през 1923 г. е своего рода израз на признателност спрямо тях. Сръбско-българската, Междусъюзническата и Първата световна война поставят на изпитание славянската идея и оставят дълбока рана в историята на южните славяни. Голяма заблуда е да се мисли, подчертава българският историк, че тези войни унищожават славянската идея в България. „Не искаме войни и конфликти, вместо това апелираме към братско съжителство, основано на взаимно разбирателство и справедливо решение на всички проблеми, които представляват пречка за постигане на българо-югославянско единство.“ Независимо от продължаващото недоверие на Белград към България, отбелязва проф. В. Златарски, българските управляващи не са се отказали от мисълта да изгладят отношенията си със своята западна съседка. „Знаем, че сключването на сръбско-българско споразумение е главна предпоставка за по-добро бъдеще на славянството на Балканите.“

Това изказване е направено само ня-

колко месеца след деветоюнския преврат, който сваля от власт правителството на Александър Стамболийски, ползващо се със симпатии сред чехословашките правителствени кръгове и управляващите в Белград. Новото правителство начело с Александър Цанков е посрещнато с недоверие от Кралството на сърби, хървати и словенци (Югославия) поради опасения, че ще провежда политика, насочена към ревизия на Ньойския мирен договор. За да изгладят отношенията си с Белград, българските управляващи търсят посредничеството на Чехословакия. Тя не само е съюзник на Кралството на сърби, хървати и словенци, но след Първата световна война си е спечелила имиджа на стожер на славянството. Затова от страниците на вестника проф. В. Златарски апелира към чехословашкото правителство: „Не забравяйте поверената ви от славянския свят мисия. Не забравяйте малкия и изтерзан български народ, който, в името на славянството, се стреми единствено към братство и справедливост.“

Действително, през следващите години чехословашкото правителство се опитва на няколко пъти да влезе в ролята на посредник между София и Белград с цел да изгладят отношенията между двете балкански държави. То обаче е принудено да се съобразява със своя съюзник Кралството на сърби, хървати и словенци. Българските управляващи надценяват посредническата роля на Чехословакия, чиито резултати са по-малки от очакваните.

Д-р Красимира Мархولةва
по материали от в-к „Народни листи“

Симеон Щерев на 70 години

„Джазът е изключително изкуство, което се създава в момента на изпълнение, дава възможност за импровизации и изненади и в това е неговата красота“, казва световно известният ни флейтист пред списание „Българи“

Проф. Симеон Щерев е роден на 24 октомври 1943 г. в София. На 7-годишна възраст започва да учи пиано в Детската музикална школа в София. Продължава обучението си в Държавното музикално училище – София, със специалност флейта. „Аз започнах да се изявявам по концерти още от десетгодишен. Свирех на акордеон и пиано в акордеонен състав към Двореца на пионерите. Тогава той беше най-авторитетният и голям оркестър в столицата“, си спомня най-добрият ни джаз флейтист.

През 1964 г. Симеон Щерев е вече студент в Българската държавна консерватория в класа по флейта на проф. Йордан Киндалов. През 1965 г. заедно с известни джазови музиканти (между които и Милчо Левиев) създава „Джаз квартет Фокус“, с който участват в най-големите джаз фестивали в Европа. През 1967 г. квартетът получава наградата на критиката на прочутия фестивал в Монтьо, Швейцария. Свири и в „Оркестър София“ с диригент Емил Георгиев. През следващите пет години Щерев е провъзгласен за топ флейтист на Европа от Джаз форум, Джаз Подиум и Даун Биит, а през 1968 г. е класиран втори в света. Носител е на редица български и международни награди.

„Симеон Щерев е солист първа класа. С лесен, разнообразен стил – необикновена комбинация от класическа звучност и чистота, неговата фраза маркира основната линия в ансамбловото изпълнение“, пише списание „Хот джаз“ за именития български музикант. От 1971 г. до 1974 г. Щерев живее в Скандинавските страни, където се среща и свири с най-известни музиканти от Европа и Америка. През 1974 г. става преподавател по флейта в Естрадния отдел на Музикалната академия „Панчо Владигеров“ в София. „Почти всички млади музиканти и част от певците, актуални в момента у нас, са били мои студенти“, казва Симеон Щерев.

Флейтистът концертира със световно

известни музиканти като Чик Къриа, Мейнард Фергюсън, Алберт Мангелсдорф, Кени Уилър и Ян Габарек и др. Повече от 50 години Симеон Щерев концертира активно в цяла Европа, САЩ, Канада, Южна Америка, Япония, Корея, Индия, като солист в камерни, симфонични, оперни и джазови ансамбли. Има издадени авторски CD в България и много записи в чужбина. Симеон Щерев е автор и аранжор на десетки джазови пиеси, театрална музика, филмова музика (игрални, документални, научно-популярни, мултипликационни филми). Провел е множество семинари и майсторски класове в България, Швейцария, Полша, Гърция, Южна Корея. Автор е на много публикации в пресата, радиото и телевизията.

„Колкото повече свириш, толкова повече изпитваш удоволствие от това, че се занимаваш с музика, особено с джаз“, споделя музикантът. Кинокариерата му стартира при Джеки Стоев. Като артист се изявява в „Пансион за кучета“ на Стефан Командарев и в спектаклите на Стефан Цанев в театър „София“ – „Адът – това съм аз“ и „Пир по време на демокрация“. На официална церемония през октомври в зала „Колегиум“ на Министерството на културата министър д-р Петър Стоянович връчи престижната награда „Златен век“ – звезда, на проф. Симеон Щерев за големия му принос в развитието на българската култура и по повод неговата 70-годишнина.

Мария Захариева

Симеон Щерев

Квартет „Джаз-фокус ‘65“ през април 1967 г. в зала „България“. Вляво е Милчо Левиев, вдясно – Симеон Щерев-Банана.толерантността“ в Прага

Патриархът на българския театър

180 години от рождението на Добри Войников

Името му е свързано с началото на българския театър. Наричат го баща на българската драма и театър. Той е една от най-значимите личности на българското Възраждане: педагог, драматург, общественик, музикален деец и театровед, основоположник на театралното изкуство по родните земи и първият български режисьор на пиеси.

всичко за своя невръстен син. Войников е приет в Шуменското класно училище, където е един от най-талантливите и умни възпитаници. През 1846 г., Добри се явява на годишния театрален изпит. Представя се толкова добре, че успява да разплаче публиката. Сред удивеното множество е и неговият чичо – Андрея Хаджистоянов, който изпраща Войников да учи във френския колеж „Сен Беноа“ в османската столица. Момчето заминава и дълги години не се връща по родните краища. На 25-годишна възраст пътят

те училища“. Междувременно той се занимава и с писане на учебници, чието издаване е подкрепено от родолюбиви българи. В разгара на борбата за църковна независимост Войников също не остава настрана, той така силно се опълчва на гърцизацията, че в крайна сметка е принуден да напусне България и да заживее в Браила. Там той е учител в българското училище, а междувременно издава и вестник „Дунавска зора“. Добри Войников издава историческата драма „Стоян войвода“, която повлиява страхотно на българското емигрантско общество във Влашко. Самият Георги Раковски на смъртния си одър пожелава да прочете творбата на Войников. Родолюбието на шуменския възрожденец не му позволява да склони глава пред османския поробител. Развива научна и просветителска дейност, председател е на революционния комитет в Букурещ. Докато се занимава с народните дела, Войников издава поредната историческа драма – „Райна княгиня“. Тя също като „Стоян войвода“ е изнесена на театрално представление, на което присъства румънския крал Карол I, който изказва удивлението си от пиесата. Следващата творба „Покръщение в Преславския двор“ отново е изнесена на сцена, а в нея играе самият Ботев. Постепенно Войников се превръща в авторитетна личност във Влашко. Той е изпратен като представител на някои градове в далечна Прага, където отново впечатлява с интелекта си.

Добри Войников е роден на 22 ноември 1833 г. в град Шумен, в семейството на духовник. Баща му, поп Васил, е известен с влечението си към музиката и любовта към България – две изключително важни качества, които са унаследени от сина му. Младият Добри е подложен на превратностите на съдбата още от малък. Едва на 3-годишна възраст уважаваният му баща умира и оставя сами двамата с майка му. Вдовицата обаче дава

му го отвежда отново до България. Прибира се в Шумен, където първо работи като магазинер, а по-късно като учител. Той е човекът, който въвежда музиката като задължителна част от образованието на българчетата. Настоятелството на училището в Шумен е удивено от способностите на Войников и го прави директор. Периода на неговата преподавателска дейност някои наричат „златния век на български-

През 1869 г. е дадено началото на Българското книжовно дружество (днешната Българска академия на науките), а Добри става един от учредителите. В началото на 70-те, възрожденецът се мести в Букурещ, където си сътрудничи с Любен Каравелов.

По същото време написва най-доброто си произведение – „Криво-разбраната цивилизация“ – която критикува чуждопоклонничеството, която според много историци е напълно актуална и в днешно време. Във Войниковата комедия анекдотичното възприемане на темата е подменено с драматично. Защото комедията „Криво-разбраната цивилизация“ по същество е драма за подменената идентичност. Хаджи Коста още в първите си реплики оплаква изгубената традиция. Софрата, огнището – важните знаци за семейната общност, са разтурени. Домът е напуснат от охраняващата го патриархалност. Самият „патриарх“ Хаджи Коста трудно би могъл да наложи здравата традиция, защото изглежда като експонат от друга културна традиция. В ремарките към първо действие е описан „с потури, ферменя, фес, седнал на мендерлика, с дълъг чибук, пуши“ – твърде ориенталският му изглед е нашенската антитеза на крайната модерност, по която са се повели жена му и децата му.

Майката, която по природа трябва да продължава и да пази рода, в лицето на Злата стига до абсурда да превръща децата си в несвои. Димитраки и Анка тя определя с нескрита гордост като французи:

Снимки: архив

„Виж, като си доде от Авропата, какъв са изменил? Поприличал на френче: сякаш не е наш син.“ А Анка „Като са накичи, сякаш не е българка. ...Мяза на съща французайка...“ „Необузданият стремеж към чуждото е довел до парадокс брат и сестра да не си приличат по родителите, т.е. по „своето“, не само като културна традиция, но и като природа, а тяхната еднаквост да идва от „чуждото“. Особено болезнена за Възраждането е подмяната на езика, който е един от важните маркери за национална идентичност. При среща Димитраки, Анка и Злата маниерно започват диалог на смешен френски. Недопустимо за всеки морал пък е отричането от родителите, равнозначно на отричане от себе си – Анка: „...Да не ми станяше баща. Защо господ не ма е дал дъщеря на един европейец, на един цивилизован баща?“, и Димитраки: „Да зная, че има (показва с пръста си) толкова месо българско у мене, отрязвам го и го хвърлям на кучетата. ... Тъй, Марийке, тъй; ти гледай да са цивилизуваш, па сетне да мож да са откажеш от българщината; защото на света няма по-просто нещо от българката и от българската поезия.“

Войников не може да прости това гротесктно изкривяване на българската идентичност. Морализаторски авторът отнема честта на обърканото семейство на Хаджи Коста. А виновникът за настъпилия хаос в ценностната система на българската добродетелност – мосю Маргариди, наказва с безславна смърт. Тя е възмездие и символична присъда на злото, дръзнало да наруши родния космос. Заради по възрожденски търсената поука Войников нарушава правилата на комедийния жанр и съчинява трагичен финал на „Криво-разбраната цивилизация“. Вместо модел за българска идентичност, ситуирана във възрожденското настояще, Войников предлага нейния антимодел. Всеки народ преминава през различни етапи с цел да се цивилизова, българският народ – също. Добри Войников не отрича цивилизована Европа и не е против това бълга-

рите да се наричат европейци, но не приема деморализацията, породена от чуждите нрави в момент, когато държавата се „изправя на крака“.

В средата на 70-те Войников учителства в Гюргево и създава нов църковен хор, с който почита деня на светите братя Кирил и Методий. През цялото време обаче не спира да мечтае да се върне в България. Той прави всичко по силите си и се сдобива с руско поданство, което да му осигури спокоен живот на родна земя. Още със стъпването си на османска територия обаче, той е арестуван, отведен в Русе, за да бъде съден, но там не е признат за виновен. Няколко години по-късно Освободителната война заварва Войников в град Пловдив. Той е мобилизиран като ценен преводач към 12-ти армейски корпус, където става свидетел на много борби и сражения между руснаци и турци. Ужасите на войната оставят много сираци, които търсят убежище и спасение. Те са настанени в Лясковския манастир, където Войников е назначен за управител; погрижва се за децата и изпълнява съвестно задачата си. След като разпорежда организацията на учебния процес в новото сиропиталище, той се връща, готов за служба в щаба на руснаците. През зимата на 1877-ма Войников е назначен за придружаващ на френски кореспондент, описващ събитията около боевете в Еленския проход. По пътя на войската той посещава много лазарети и полкови болници. По онова време обаче върлува страховитата епидемия от тиф. Войников става поредната жертва на тежката болест – на 27 март 1878г., без дори да е минал месец откакто България е свободна, той умира. На погребението му се стича почти цяло Търново, там са и децата от сиропиталището. Добри Войников остава в паметта на българите със своята всеотдайна работа в името на народа, със своето благородство и с непостигнатата си приживе мечта да създаде „истинния театър“, способен да се мери с европейския.

Снежана Таскова

Абонамент

ИНТЕРЕСУВА ЛИ ВИ ЖИВОТЪТ НА БЪЛГАРИТЕ В ЧЕХИЯ, БЪЛГАРИЯ И В ЦЕЛИЯ СВЯТ?

Абонирайте се за списание „Българи“, подкрепете своето българско списание! „Българи“ е едно от най-представителните списания на българската общност.

Годишният абонамент за 6 броя е само 180 Кщ. Почтенските услуги поема сдружение „Възраждане“. Средствата можете да изпратите на сметката на сдружението 1962160309/0800 или по пощата на адрес: o.s. Vazraždane/ Vocelova 3/120 00 Praha 2.

ОБАДЕТЕ НИ СЕ НА GSM 777 196 322

ИЛИ НИ ПИШЕТЕ НА E-MAIL BALGARI@ATLAS.CZ

За контакти:

o.s. Vazraždane
Vocelova 602/3, 120 00 Praha 2
Тел.: +420 777 196 322
balgari@atlas.cz, www.blgari.eu

Българи брой 6/2013

Издател:

Гражданско сдружение „Възраждане“,
Americká 28, 120 00 Praha 2

Адрес на редакцията:
Vocelova 3, 120 00 Praha 2

„Българи“ излиза с финансовата подкрепа на Министерството на културата на Чешката република

Регистрационен номер в Министерството на културата на Чешката република: E 13282

Главен редактор:

Мария Захаријева

Редакционен екип:

Красимира Мархалева, Васил Самоковлиев

Сътрудници:

Снежана Таскова, Пламен Тотев, Деян Енев, Стефан Кисьов, проф. Анисава Милтенова, Даниела Горчева, Румяна Георгиева, Татяна Борисова, Минка Генчева, Катерина Ненкова, Луиза Станева, Сирма Зидаро-Коунова, Светла Болчева

Дизайн: „Макс“ студио

Година 12, брой 6/2013

e-mail: balgari@atlas.cz
www.blgari.eu

Печат: Tiskárna Libertas, a.s.
Дадено за печат: 23. 12. 2013

Цена: 30 крони

Годишен абонамент: 180 крони

Всички права запазени

Това издание или отделни негови части не могат да бъдат размножавани, публикувани и/или предавани по електронен, механичен, фотокопирен или друг начин, както и въведени в информационни системи, включително компютърни, без изрично писмено съгласие от издателя – Vazraždane o.s.

Bulgari

Periodikum bulharske menšiny v České republice
Časopis je vydáván s finanční podporou Ministerstva kultury České republiky

Bulgari 6/2013

Adresa redakce a tel. spojení:

Vocelova 3, 120 00 Praha 2
221 419 838, 777 196 322
balgari@atlas.cz, www.blgari.eu

Ročník XII

Periodicita: 6

Náklad: 600 výtisků

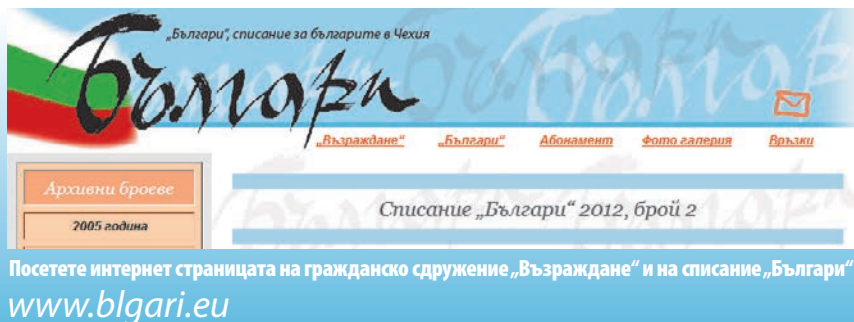
Místo vydávání: Praha

Číslo vydání: 6/2013

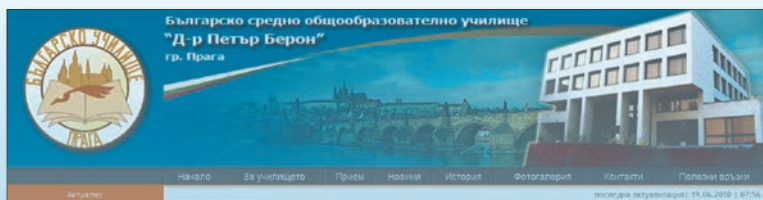
Den vydání: 30. 12. 2013

Evidenční číslo: MK ČR 13282

**Vydavatel: Vazraždane o.s., Americká 28
120 00 Praha 2, IČO 26544229**

БЪЛГАРСКО УЧИЛИЩЕ „Д-р Петър Берон“ – ПРАГА ШАНС ЗА ВАШИТЕ ДЕЦА

www.bgschool.eu

Нов български магазин в Прага 6, „Белохорска“ 37

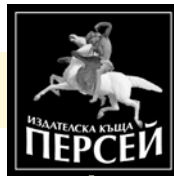
Богат асортимент от български, гръцки, македонски и турски хранителни стоки на достъпни цени

Тел.: 774 207 174

E-mail: gala.b@seznam.cz

Подари на любим човек

Книги от съвременни български автори

ДА ТЕ ЖАДУВАМ

антология на българската любовна лирика
+ CD с популярни песни като „Незабравя“, „Горчиво вино“, „Иване, Иване“ и др.

Стихове на Хр. Ботев, П. Яворов, Д. Дебелянов, Н. Йорданов, Е. Евтимов, Бл. Димитрова, Ст. Пенчева, Л. Левчев, Ал. Геров, Д. Дамянов, М. Петкова, Ст. Цанев, Иля Велчев, К. Донков и др. **220 Кж.**

ОБИЧАМ ТЕ

антология на световната любовна лирика

+ CD с популярни любовни песни на Ваня Костова, „Шик“, братя Аргиррови, „Тоника“, Веселин Маринов и др.

Стихове на Шекспир, Бърнс, Петрарка, Вийон, Хайям, Пушкин, Лермонтов, Есенин, Лорка, Шели, Гьоте, Бодлер, Емили Дикинсън, Хайне и др. **220 Кж.**

СВЕТЪТ Е ЗА ДВАМА

антология на световния любовен сонет

+ CD с популярни любовни песни на Орлин Горанов, Богдана Карадочева, Тони Димитрова и др.

Вижте как Данте обезсмъртява в сонети своята Беатриче, Петрарка – своята Лаура, а Шекспир – тайнствената смугла лейди. 128 сонета на прочути поети от цял свят. **220 Кж.**

САМО ЗА ТЕБ

антология на българската женска любовна лирика

+ CD с популярни любовни песни на „Мери Бойс Бенд“, Нели Рангелова, Силвия Кацарова и др.

Стихове на Дора Габе, Елисавета Багряна, Станка Пенчева, Блага Димитрова, Маргарита Петкова, Петя Дубарова, Надежда Захаријева, Ваня Петкова, Камелия Кондова и др. **220 Кж.**

И СЕНКИТЕ НИ ТИХО ЩЕ СЕ СПЛЯЯТ

Пенчо Славейков/ Мара Белчева

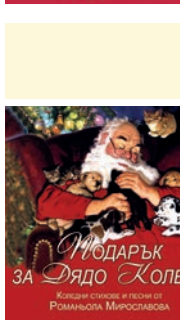
Мара Белчева е истинска икона на своето време. 23-годишна е, когато остава вдовица. В нея е влюбен самият княз Фердинанд, но тя избира поета Пенчо Славейков. Любовта им, драматична и неповторима, е документирана в стихове, писма и спомени, събрани в тази книга. **160 Кж.**

ПОДСВИРКВАЙКИ - КЪМ ГОЛГОТА

Маргарита Петкова

Изданието е спечелило конкурс на МК. Най-новата стихосбирка на голямата българска поетеса, чиито стихове са изпяти от известни български певци. Общите мотиви, както и ироничният, хаплив и мъдър почерк на авторката спояват творбите в книгата и я правят единна. *С мека подв.* **70 Кж.**

ПОДАРЪК ЗА ДЯДО КОЛЕДА

Романьола Мирославова

Стихове за деца и CD с песни по тях
Стихове и песни за Коледа и Нова година в изпълнение на детски вокални групи. **60 Кж.**

ТОРБА ПРИКАЗКИ

Ш.Перо, Братя Грим, Андерсен, В.Хауф, О. Уайлд, български народни приказки. С цветни илюстрации **120 Кж.**

ТОРБА БАСНИ

Басни на Езоп, Лафонтен, Крилов, Лесинг и Петко Славейков, адаптирани за деца. С черно-бели ил. **90 Кж.**

Вълнуващи човешки истории за неведомите пътища на любовта и съдбата. Авторката (виден юрист, водила е преговорите по присъединяването на България към Европ. съюз) в продължение на 10 години пише тези новели, които са в стила на добрата българска класика, с интригуващи сюжети и прекрасен език. **120 Кж.**

ЛЮБОВНИ ПЪТЕКИ

Весела Антонова

КРЪВ

Александрина Железова

„Кръв“ е първият български роман в традицията на „Здрач“ и „Дневниците на вампира“. След тежка автомобилна катастрофа животът на едно момиче се обръща с главата надолу. Тя има кошмари, които се оказват поглед в бъдещето. Срещата ѝ със загадъчен млад мъж ще ѝ помогне да проумее дарбата си. **140 Кж.**

ДУША

Александрина Железова

Дара притежава необикновена дарба, към която се стремят различни сили. Когато тя се оказва на прага между живота и смъртта, непознат демон обсебва тялото ѝ, а душата ѝ се оказва затворена в паралелно измерение заедно с тази на загадъчния ѝ любим Евиан. **120 Кж.**

КОЕТО Е БИЛО И ЩЕ БЪДЕ

Симеон Хаджикосев

Книгата е художествен разказ за действителни факти и наблюдения на автор, който споделя любопитни истории за известни български писатели и разказва за политически игри и манипулации във времето, което те кара да се чувстваш вътрешен емигрант в собствената си родина. Сладкодумно и увлекателно четиво. **100 Кж.**

МАРКОВИ ОБУВКИ

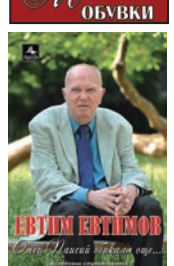
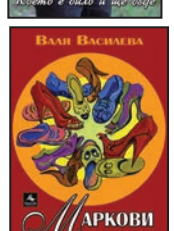
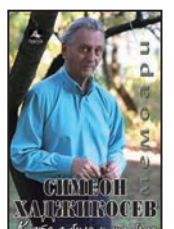
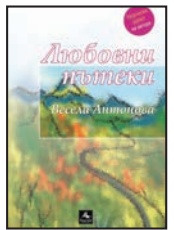
Валя Василева

Авторката създава живи, реални образи, разказва за общочовешки стремления като домогването до пари и власт, влияние, слава и признание, за вечни теми като смъртта, любовта, райт, адът, щастието, човеколюбието. Разказите ѝ са белязани от тънко чувство за хумор. **60 Кж.**

ОТЕЦ ПАИСИЙ ОБИКАЛЯ ОЩЕ

Евтим Евтимов

„Нелюбовните“ шедьоври на поета, но пропити от любов – към всичко онова, което ни прави българци и хора. Стихотворенията в тази книга ребром поставят пред всеки от нас въпроса: „Дали съм българин или не съм?“, като и до днес проверяват българската кръв и отговорност пред бъдещето. **70 Кж.**

Книги за деца

ЧЕСТИТА БАБА МАРТА

Романьола Мирославова

Стихове за деца и CD с песни по тях
Стихове и песни за Баба Марта, Цветница, Великден, Гергьовден и други пролетни празници. Книгата е илюстрирана с цветни рисунки на проф. Иван Гонгалов. **60 Кж.**

ВЕЩИЦАТА И НЕЙНИТЕ ДЕЦА

Версии на библейски, исторически и съвременни сюжети: Каин и Авел, Ромул и Рем... **60 Кж.**

КЪДЕ ИЗЧЕЗНА ЗИМАТА

Повест за деца от всички възрасти. Когато Зимата забрави да пристигне, тогава наистина е необходимо Чудо. **70 Кж.**

Томичов псалтир, 1360 г., Държавен исторически музей, Москва